

Bomen van de Vechtdalge- meente

*Bomenbeleidsplan van
de gemeente Ommen
voor 2026-2036*

Gemeente Ommen

Colofon

Opdrachtgever

Adres
Postcode en woonplaats
Contactpersoon
Functie
Website
Telefoon
E-mail

gemeente Ommen
Chevalleraustraart 2
7731 EE Ommen
dhr. L. Slootjes
beleidsadviseur
www.ommen.nl
14-0529
gemeente@ommen.nl

Opdrachtnemer

Adres
Postcode en woonplaats
Website
Telefoon
E-mail

Tree-O-Logic
Westenengerdijk 11
6732 GP Harskamp
www.treeologic.nl
0318-479166
info@treeologic.nl

Projectreferentie

Auteur
Versie
Datum
Bronvermelding foto's

dhr. ing. W. Wassink (ETT/ETM)
6.0 (definitief)
29 oktober 2025
W. Wassink (tenzij anders vermeld)

Inhoudsopgave

1	Inleiding – Waarom een bomenbeleidsplan	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Doelstelling	6
1.3	Leeswijzer	6
2	Waarom zijn bomen belangrijk.....	7
3	Uitgangspunten bomenbeleid	9
4	Inventarisatie – De bomen in Ommen.....	12
4.1	Informatie uit de Steenbreek Atlas en de BomenMonitor	13
4.2	De bomen per kern.....	15
4.3	Typen bomen.....	16
4.4	Boomsoorten	17
4.5	Leeftijd.....	18
4.6	Beschermwaardige bomen	19
5	Deel 1 – Beschermen en behouden	20
5.1	Zorgvuldig beheer van bomen.....	20
5.2	Natuurvolgend en ecologisch beheren van bomen	22
5.3	Heldere keuzes bij hinder van bomen.....	24
5.4	Bijzondere bomen worden goed beschermd	26
5.5	Zorgvuldig omgaan met bomen.....	30
5.6	Goed communiceren over bomen	32
6	Deel 2 – Versterken en vergroenen	34
6.1	Kwaliteit voor kwantiteit – investeren in de groeiplaats.....	34
6.2	Robuust raamwerk met boomstructuren.....	37
6.3	Voldoende variatie in het bomenbestand.....	38
6.4	Een haalbare norm voor bomen in nieuwe plannen	40
7	Financieel kader	43
7.1	Bomenbestand op orde	43
7.2	Beleidsmatig en overig.....	44
8	Uitvoering en monitoring	45
Bijlage 1.	Begrippenlijst	47
Bijlage 2.	Overzichtskaarten.....	50
Bijlage 3.	Bebouwingscontour houtkap Ommen	52
Bijlage 4.	Voormalig beleid kap	53
Bijlage 5.	Poster Boombescherming op bouwlocaties	55
Bijlage 6.	Technische eisen aanplant bomen.....	56
Bijlage 7.	Opzet boomstructuurkaart en uitsnede Ommen.....	58

1 Inleiding – Waarom een bomenbeleidsplan

Als we hoog over Ommen zouden vliegen, valt op dat onze gemeente zowel veelzijdig als erg groen is. Ook het van oorsprong agrarische karakter is op veel plaatsen duidelijk te zien. Ommen koestert de groene omgeving, zo is te lezen in de omgevingsvisie 'Ommen Jouw Toekomst'. De kernwaarden van de gemeente zijn: **groen, geïnspireerd, gezond en gastvrij**. Ommen heeft volgens de omgevingsvisie de ambitie om de landschappelijke kwaliteiten te behouden en waar mogelijk te versterken. De waarde van natuur, water en biodiversiteit moet goed worden beschermd. Ommen wil een inrichting van het openbaar gebied dat lang meegaat en van goede kwaliteit is: meer natuurvriendelijk, klimaatrobust en circulair aanleggen, beheren en onderhouden van onze openbare ruimte.

Bomen en boomstructuren zijn de dragers van de groene omgeving. Ze zijn van groot belang voor onze cultuurhistorie en biodiversiteit. Ze dragen bij aan het herstel van de bodem en matigen de effecten van klimaatverandering. Kortom: **bomen zijn belangrijk**. Bijzondere aandacht voor bomen en dus een bomenbeleidsplan is daarom terecht. In dit bomenbeleidsplan staan de regels, uitgangspunten en plannen voor behoud, bescherming, aanplant en beheer van de bomen.

In de hele gemeente staan ruim 550.000 bomen, maar de reikwijdte van het plan is kleiner:

- **Bomen in openbaar gebied:** voor deze bomen zijn alle beleidsregels uit het bomenbeleidsplan van toepassing. Dus zowel behoud en bescherming, aanplant en beheer als het versterken.
- **Bomen van particulieren, bedrijven en andere organisaties:** voor deze bomen zijn de verguningsregels van toepassing. Hier vallen ook de regels voor compensatie en herplantplicht onder. Ook de plannen voor versterken en vergroenen zijn van toepassing op deze groep.
- **Bomen in bossen buiten de bebouwde kom:** hier staan verreweg de grootste aantallen bomen. In veel gevallen is de provincie hier het bevoegd gezag. Wel kan de gemeente hier bijzondere beschermwaardige bomen aanwijzen.
- **Bossenstrategie:** de bossenstrategie valt buiten dit bomenbeleidsplan.

1.1 Aanleiding

De wereld verandert en dat merken we ook in Ommen. We zien steeds vaker extreme hitte en zware regenval. Maar ook de natuur en biodiversiteit staan onder druk. Een toekomstbestendige en duurzame samenleving is daarom belangrijk voor de gemeente. In het gemeentelijke beleid gaan we aan de slag met hogere doelstellingen, zoals het klimaatakkoord van Parijs en de Nederlandse Klimaatwet. Bomen zijn onmisbaar om de doelen uit deze plannen uit te voeren.

Omgevingsvisie 'Ommen Jouw Toekomst'

In de omgevingsvisie geeft de gemeente invulling aan haar kernwaarden: groen, gastvrij, geïnspireerd en gezond. Het groen is dus een kernwaarde. De gemeente heeft aandacht voor de openbare ruimte:

- De landschappelijke kwaliteiten moeten worden behouden en waar mogelijk versterkt. Concreet: de waarde van natuur, water en biodiversiteit moet worden beschermd.
- Het openbaar gebied moet toekomstbestendig en veilig worden ingericht. Meer natuurvriendelijk, klimaatrobuust¹ en circulair aanleggen, beheren en onderhouden van de openbare ruimte.
- Kansen voor nieuwe verdienmodellen vanuit klimaatadaptatie en compensatie CO₂-uitstoot.
- Meer groen en biodiversiteit bij herstructurering, revitalisering en nieuwbouw.

afb. 2: Duurzaam ontwikkelen staat hoog op de gemeentelijke agenda

Duurzaamheidsprogramma 'Het Roer Ommen'

In het duurzaamheidsprogramma is het onderdeel 'Ommen duurzaam ontwikkelen' uit de omgevingsvisie uitgewerkt. Met name de opgave Klimaatadaptatie heeft raakvlakken met bomen:

- aanpak van wateroverlast en hittestress, onder andere door het stimuleren van vergroening;
- behouden en versterken van de biodiversiteit door aandacht voor ecologie in boombeheer.

afb. 3: In de nieuwe wijken is meer aandacht voor groen en klimaatadaptatie, zoals hier aan de Vlierendreef in Ommen.

Provincie Overijssel

In de omgevingsvisie Overijssel staat het beleid voor de leefomgeving in de provincie. De kern van de omgevingsvisie zijn vier leidende principes, waarvan vooral 'Water en bodem als basis' een belangrijk aanknopingspunt is voor ons bomenbeleidsplan.

¹ s in bijlage 1 is een verklarende woordenlijst opgenomen.

Met het programma 'Natuur voor Elkaar' wil de provincie de natuur dichterbij mensen brengen. Een van de plannen is het vergroenen van steden en dorpen. Overijssel wil in dit programma onder andere 1,1 miljoen bomen in de provincie planten.

Bomenbeleidsplan 2012-2021

Het vorige bomenbeleidsplan is vastgesteld in 2011. Dit nieuwe beleidsplan vormt als het ware een nieuwe versie van dat plan. Veel opgaven van die tijd zijn immers niet anders geworden.

Toch hebben we ook nieuwe ambities en plannen. De urgentie van klimaatadaptatie en de biodiversiteitscrisis is groot. Thema's als vergroening en diversiteit, maar ook aspecten als bomen en zonnepanelen zijn nu actueler dan ooit. Kortom: het is tijd voor een nieuw bomenbeleidsplan.

1.2 Doelstelling

Bomen en boomstructuren zijn de dragers van de groene omgeving. Dit bomenbeleidsplan helpt om de opgaven en ambities van de gemeente te vertalen naar de praktijk, uiteraard toegespitst op bomen. In dit bomenbeleidsplan staan drie doelen centraal. Deze hebben we in hoofdstuk 3 uitgewerkt in negen uitgangspunten.

1. We **behouden** onze bomen zo lang mogelijk. Daarvoor is inzicht nodig in het bomenbestand. Daarnaast beheren we bomen zorgvuldig en natuurvolgend stellen we een boomstructuur op.
2. We **beschermen** onze bomen zorgvuldig. Zowel de beschermwaardige bomen van gemeente en particulieren, als wanneer gewerkt wordt rond de bomen.
3. We **versterken** ons bomenbestand door kwalitatief betere bomen: liever bomen in een ruime groeiplaats (kwaliteit) dan focus op het aantal bomen (kwantiteit). Ook zorgen we voor meer variatie en robuuste boomstructuren.

Het bomenbeleidsplan heeft een looptijd van 10 jaar en loopt van 2026 tot 2036.

1.3 Leeswijzer

Het bomenbeleidsplan is als volgt opgebouwd:

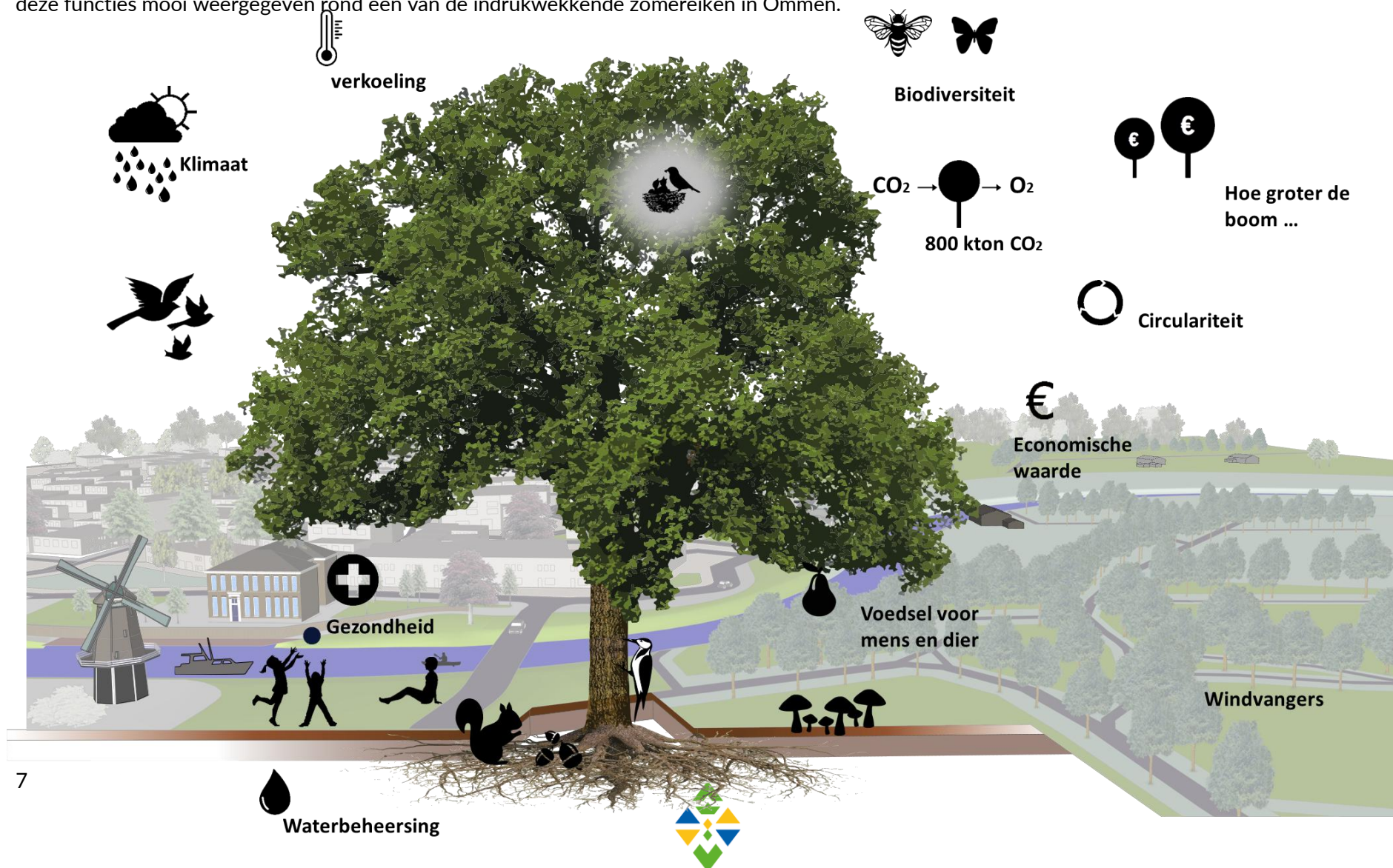
1. Inleiding	Hierin staan de aanleiding, het doel, de leeswijzer en de werkwijze.
2. Visie	Hierin staat de gemeentelijke visie op bomen. De centrale vraag daarbij is: waarom zijn bomen belangrijk? Ze bieden ons diensten en zijn waardevol op allerlei vlakken.
3. Uitgangspunten bomenbeleid	Hierin staan onze strategie en onze uitgangspunten. We werken aan 10 ambities en deze vormen de leidraad voor de concrete uitwerking van het beleid in hoofdstuk 5 en 6.
4. De bomen in Ommen	In dit hoofdstuk hebben we relevante informatie over ons bomenbestand opgenomen, zoals het aantal bomen, het kroonoppervlak, maar ook de leeftijdsopbouw en soortenverdeling.
5. Behouden en beschermen	Hierin staat ons beleid rondom het behoud en de bescherming van bomen, zoals de regels voor boombescherming en beheer.
6. Versterken	In dit hoofdstuk staat hoe we de gemeente verder willen vergroenen. Dit doen we zowel op gemeentelijk terrein, als door het vergroenen bij bewoners te stimuleren.
7. Financiën	Hier is de financiële onderbouwing voor het beleid opgenomen.
8. Uitvoering en monitoring	In dit hoofdstuk hebben we opgenomen hoe we vervolg geven aan dit bomenbeleidsplan. Welke acties moeten nog worden uitgevoerd en hoe worden deze geprioriteerd, evenals hoe de voortgang van de doelen van het plan worden gemonitord.

2 Waarom zijn bomen belangrijk

Ommen heeft de ambitie om de landschappelijke kwaliteiten te behouden en waar mogelijk te versterken. Bomen en boomstructuren zijn de dragers van onze waardevolle groene omgeving en hebben allerlei functies die waardevol zijn voor mens en dier: ecosysteemdiensten. Op onderstaande plaat zien we deze functies mooi weergegeven rond een van de indrukwekkende zomereiken in Ommen.

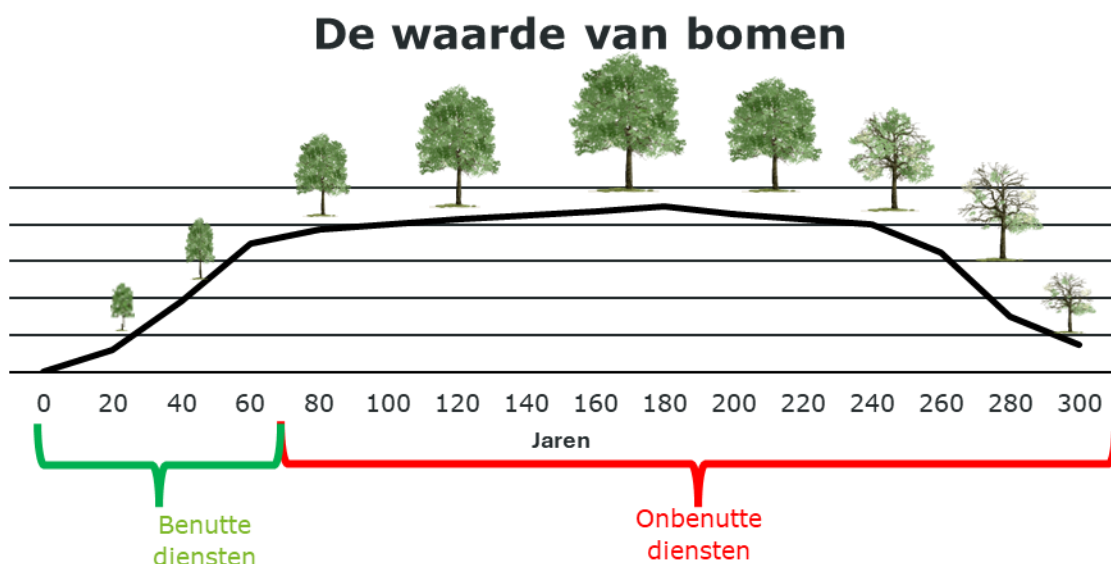

De waarde van natuur, water en biodiversiteit moet goed worden beschermd. Bomen zijn van groot belang voor onze cultuurhistorie. Dit zien we onder andere terug in de brinkdorpen Arriën en Junne, maar ook aan de vele oude bomen, bijvoorbeeld rond Vilsteren. Maar bomen doen meer. Ze zijn onmisbaar om onze stad en dorpen koel te houden in warme periodes en houden water vast bij zware regenval. Ook zijn bomen een belangrijke voedselbron en nest- en schuilgelegenheid voor bijvoorbeeld vogels, vleermuizen en insecten. En laten we ook niet vergeten dat bomen fijnstof afvangen, CO₂ opnemen en zuurstof produceren.

Het unieke van bomen is dat hun waarde met het ouder worden stijgt, in plaats van daalt: **hoe ouder, hoe belangrijker**. Dit in tegenstelling tot de andere objecten in de openbare ruimte, zoals lantaarnpalen of verharding.

Wat dat betreft doen we het in Ommen al best heel goed. Maar helaas worden ook in onze gemeente veel gemeentebomen al op jonge leeftijd gekapt. Vaak komt dit door het opnieuw inrichten van de straat, of doordat de boom op een plek staat waar hij slecht groeit. Ook worden bomen vaak gekapt als er een nieuwe buurt of wijk wordt gebouwd. De waarden van bomen beginnen echter pas vanaf het 30^e levensjaar echt serieus te worden. En juist de oude en aftakelende bomen hebben een hoge natuurwaarde. Het is dus belangrijk dat we de investering in een boom zich ook laten terugbetalen. Dat betekent: goed zorgen voor onze bomen, deze zo lang mogelijk behouden en niet te gauw omzagen zodra ze minder worden. Zo kunnen bomen hun functie optimaal vervullen.

afb. 4: Het verloop van ecosystemendiensten, afgezet tegen de leeftijd (bedragen ter indicatie)

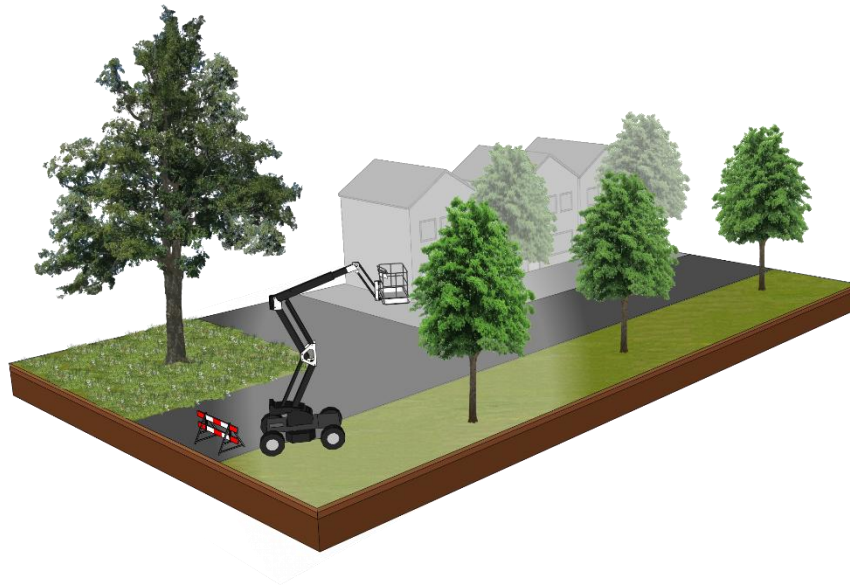
3 Uitgangspunten bomenbeleid

Met het bomenbeleidsplan werken we aan drie doelen, die al zijn genoemd in de inleiding:

1. We **behouden** onze bomen zo lang mogelijk.
2. We **beschermen** onze bomen zorgvuldig.
3. We **versterken** ons bomenbestand door kwalitatief betere bomen.

Deze doelen vallen uiteen in tien thema's of uitgangspunten. Deze zijn altijd in verband te brengen met één of meerdere van de drie doelen. Deze tien uitgangspunten vormen de leidraad voor de uitwerking van onze beleidsregels:

1. Zorgvuldig beheer van bomen

2. Natuurvolgend en ecologisch beheren van bomen

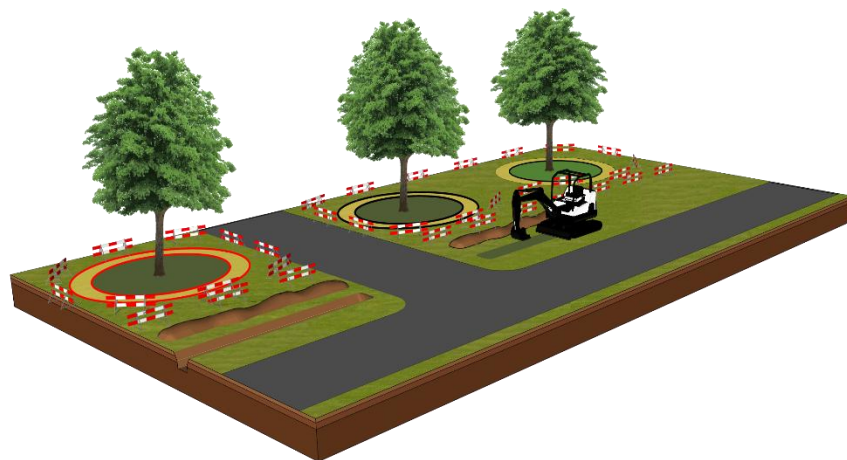
3. Heldere keuzes bij hinder van bomen

4. Bijzondere bomen worden goed beschermd

5. Zorgvuldig omgaan met bomen

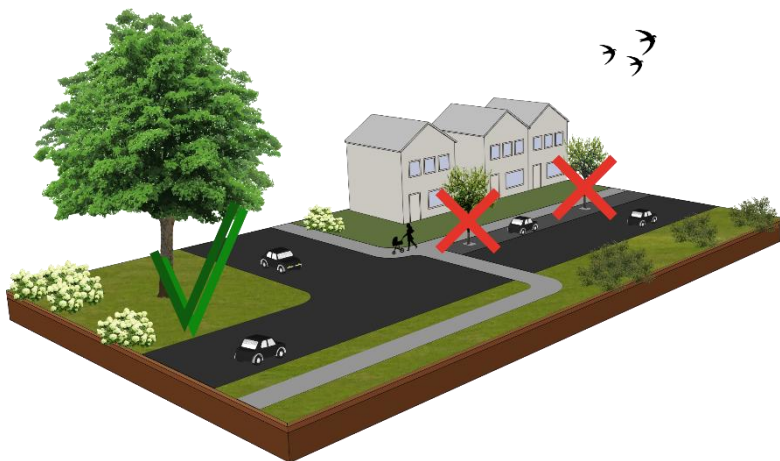

6. Goed communiceren over bomen

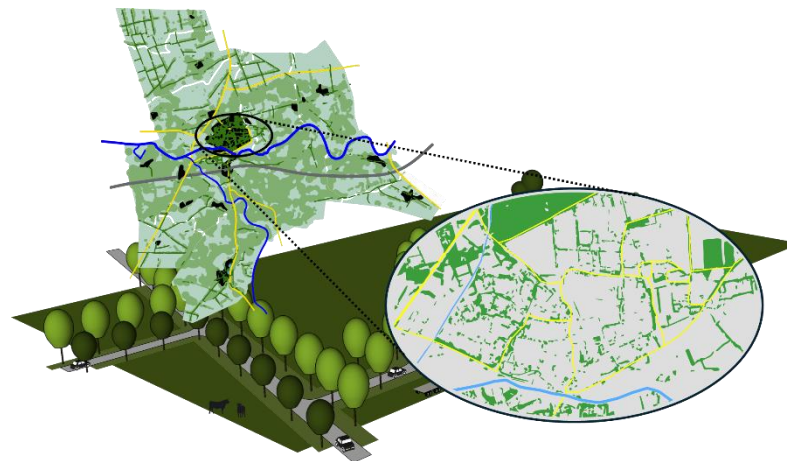

7. Kwaliteit gaat voor kwantiteit - investeren in de groeiplaats

8. Robuust raamwerk met boomstructuren

9. Voldoende variatie in het bomenbestand

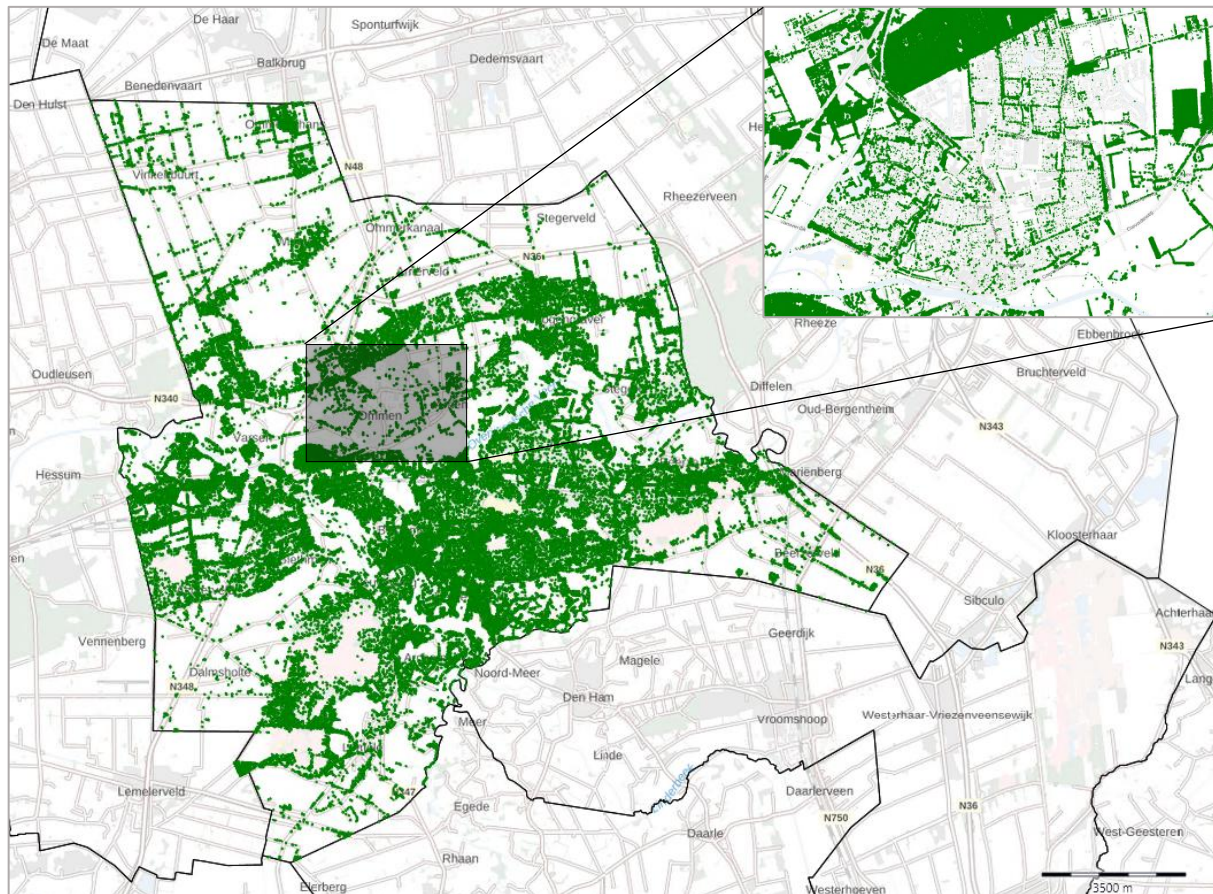

10. Een haalbare norm voor bomen in nieuwe plannen

4 Inventarisatie – De bomen in Ommen

Met luchtfoto's en hoogtekaarten zijn alle bomen in de gemeente in kaart gebracht. In de gemeente blijken meer dan 550.000 bomen te staan, 29,5% van het oppervlak van de gemeente. Als al die bomen bij elkaar in één bos zouden staan, zou dat bos ruim 53 vierkante kilometer groot zijn.

afb. 5: Alle ruim 550.000 bomen staan op de kaart (bron: BomenMonitor, Cobra Groeninzicht)

Het beleid betreft vooral de bomen die als individu worden beheerd en in eigendom zijn van de gemeente. Deze bomen staan langs wegen en paden, in groenstroken en parken of op begraafplaatsen. In totaal heeft de gemeente 22.600 individueel beheerde bomen in eigendom. Soms heeft het beleid echter een bredere afbakening:

- Het vergunningenbeleid (paragraaf 5.4) betreft alle beschermde bomen in de gemeente, ongeacht eigenaar of type beheer. Zie voor meer informatie daarover paragraaf 4.6.
- Op de boomstructuurkaart (paragraaf 6.2) komen ook boomstructuren die niet als individu worden beheerd.
- Het beleid dat gaat over het stimuleren van aanplant van extra bomen (paragraaf 6.4) is ook gericht op eigendommen van andere eigenaren (bewoners, bedrijven of andere organisaties).

In paragraaf 4.1 gaat het over alle bomen in de gemeente. In paragrafen 4.2 t/m 4.5 staat meer informatie over de gemeentebomen. Deze bomen staan in ons beheersysteem en worden regelmatig gecontroleerd. Daardoor hebben we veel informatie over deze bomen. Als bijlage 2 hebben we een aantal kaarten toegevoegd die meer informatie geven over de bomen die de gemeente beheert.

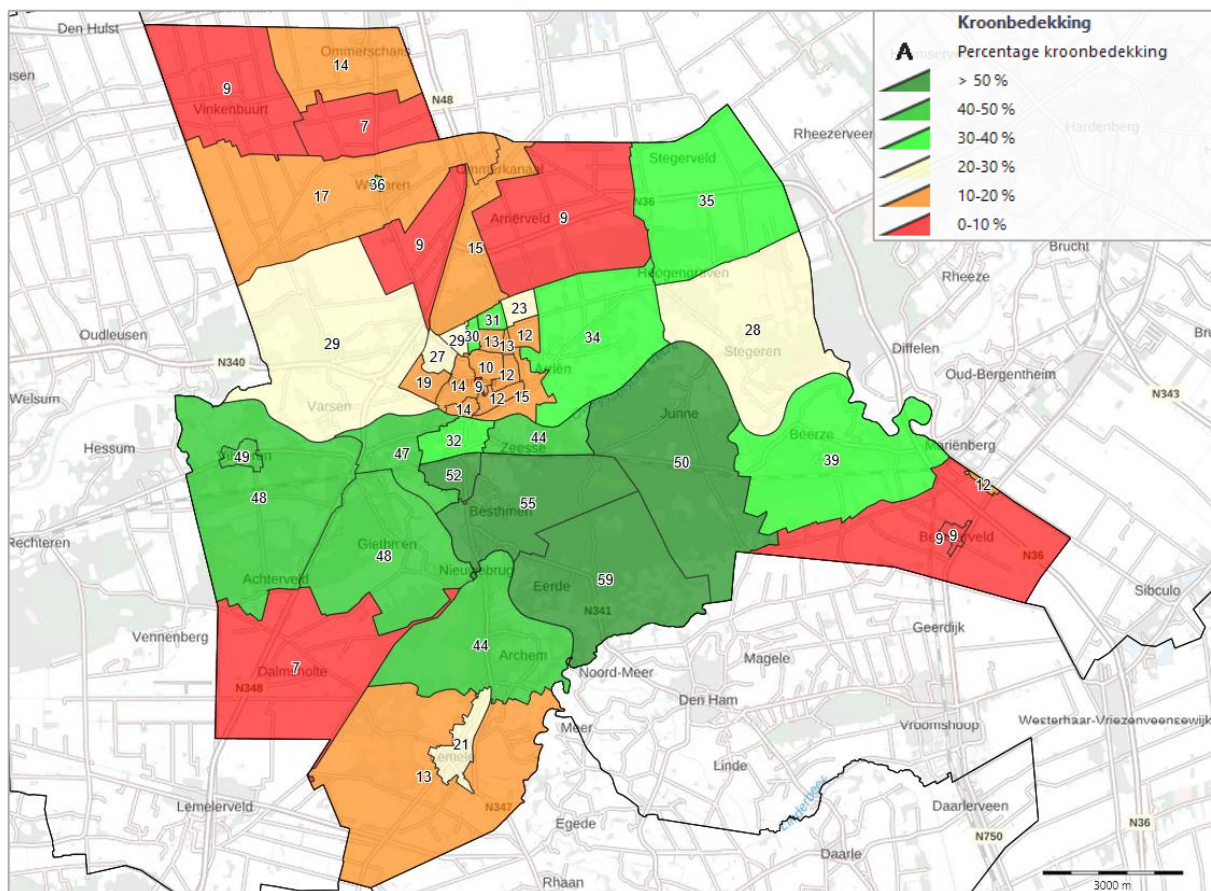
4.1 Informatie uit de Steenbreek Atlas en de BomenMonitor

Gemeente Ommen is aangesloten bij de landelijke beweging Steenbreek. Zij brengen de negatieve gevolgen van verstening in kaart en zetten deze om in positieve effecten door vergroening. Via deze stichting krijgen we inzicht in de staat van ons bomenbestand. In de Steenbreek Atlas staat allerlei informatie over hoe groen (of juist versteend) de openbare ruimte en tuinen in onze gemeente zijn. Bij elkaar opgeteld ligt er zo'n 800 kiloton aan CO₂ opgeslagen in onze bomen. Ter indicatie: dat is ongeveer evenveel als in onze gemeente tussen 2019 en 2022 aan CO₂ is uitgestoten.

afb. 6: De contrasten tussen bosrijke en landelijke gebieden zijn groot in onze gemeente

Op afb. 7 kunnen we goed zien hoe groen de buurten van de gemeente zijn. De bosrijke omgeving rond Eerde, Besthmen en Junne scoort het hoogst. Het landbouwgebied rond Dalmsholte, Beerzerveld en de noordkant van de gemeente scoort minder goed.

afb. 7: Kroonbedekking per buurt volgens de CBS-buurtverdeling in Ommen (bron: Steenbreek IVN Atlas)

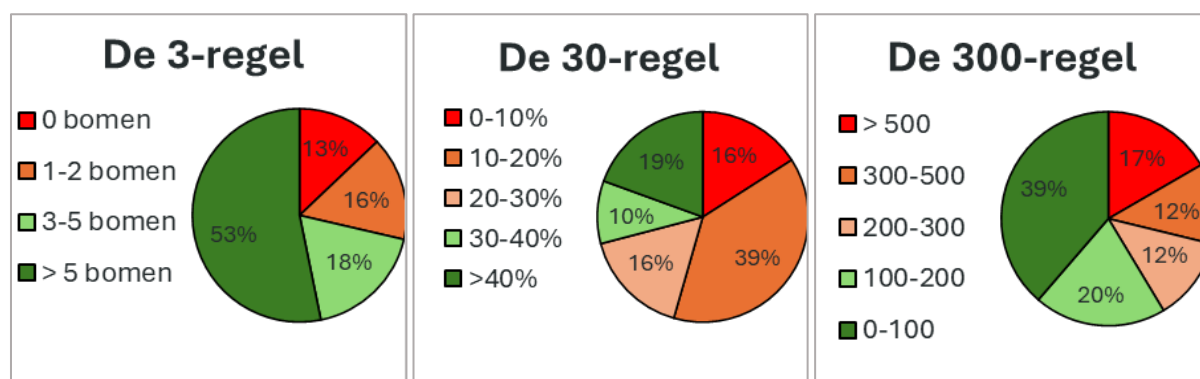

In 2023 is de 3-30-300-regel ontwikkeld door wetenschapper Cecil Konijnendijk². Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt namelijk dat de gezondheid van bewoners sterk verbetert als:

- bewoners zicht hebben op minimaal **3** bomen van behoorlijke omvang;
- de kroonbedekking in de woonomgeving minimaal **30%** is;
- de dichtstbijzijnde hoogwaardige groene ruimte of park minder dan **300** meter ver is.

Met de Steenbreekatlas kunnen we voor ieder pand (alle gebouwen in de gemeente) de huidige situatie bepalen voor de 3-30-300-regel. We volgen de analyse en gaan uit van het aantal panden in de gemeente. In totaal zijn dit er in onze gemeente ruim 10.000. De situatie is dan als volgt:

afb. 8: de huidige stand van zaken in de gemeente, ten aanzien van de 3-30-300-regel

Als we de analyse op de kaart bekijken valt op dat de meeste panden in de landelijke omgeving van Dalmsholte, Lemele, Beerzerveld en Vinkenbuurt niet voldoen aan de 3-30-300-regel. De gebieden rond Witharen en Vilsteren en Beerze komen er aanzienlijk beter uit. De 3-30-300-regel is met name bedoeld voor de bebouwde kom. Als we daarop inzoomen, komen we al snel bij de kern Ommen terecht. Daarin zijn opvallende verschillen te zien:

- Ommen-zuid, Dante-noord en de noordkant van Alteveer scoren goed. Hier voldoen de meeste panden aan de regel.
- Dante-zuid, Alteveer, De Strangen en Laarakkers scoren matig.
- Het centrum, de zuidkant van De Strangen en de nieuwbouw in De Vlierlanden scoren het slechtste. Deels komt dit ook omdat de bomen hier nog relatief klein zijn.

Een andere informatiebron is de BomenMonitor van Cobra Groeninzicht. Hier is ook veel informatie over onze bomen uit af te leiden:

- Ons kroonoppervlak is ruim 53 km² groot: dat betekent dat ruim 30% van het oppervlak van de gemeente is bedekt door boomkronen.
- Alle bomen samen hebben een volume van zo'n 400 miljoen m³. Als we dat als een 'pannenkoek' over de gemeente leggen, is de gemeente bedekt met een laag van ongeveer 2,5 meter dik aan boomkronen. Dit is belangrijk voor de totstandkoming van de Bomennorm uit paragraaf 6.4.
- Bij elkaar opgeteld ligt er zo'n 800 kiloton aan CO₂ opgeslagen in onze bomen. Ter indicatie: dat is ongeveer evenveel als in onze gemeente tussen 2019 en 2022 aan CO₂ is uitgestoten.

² Konijnendijk, C.C. Evidence-based guidelines for greener, healthier, more resilient neighbourhoods: Introducing the 3–30–300 rule. *J. For. Res.* **34**, 821–830 (2023). <https://doi.org/10.1007/s11676-022-01523-z>

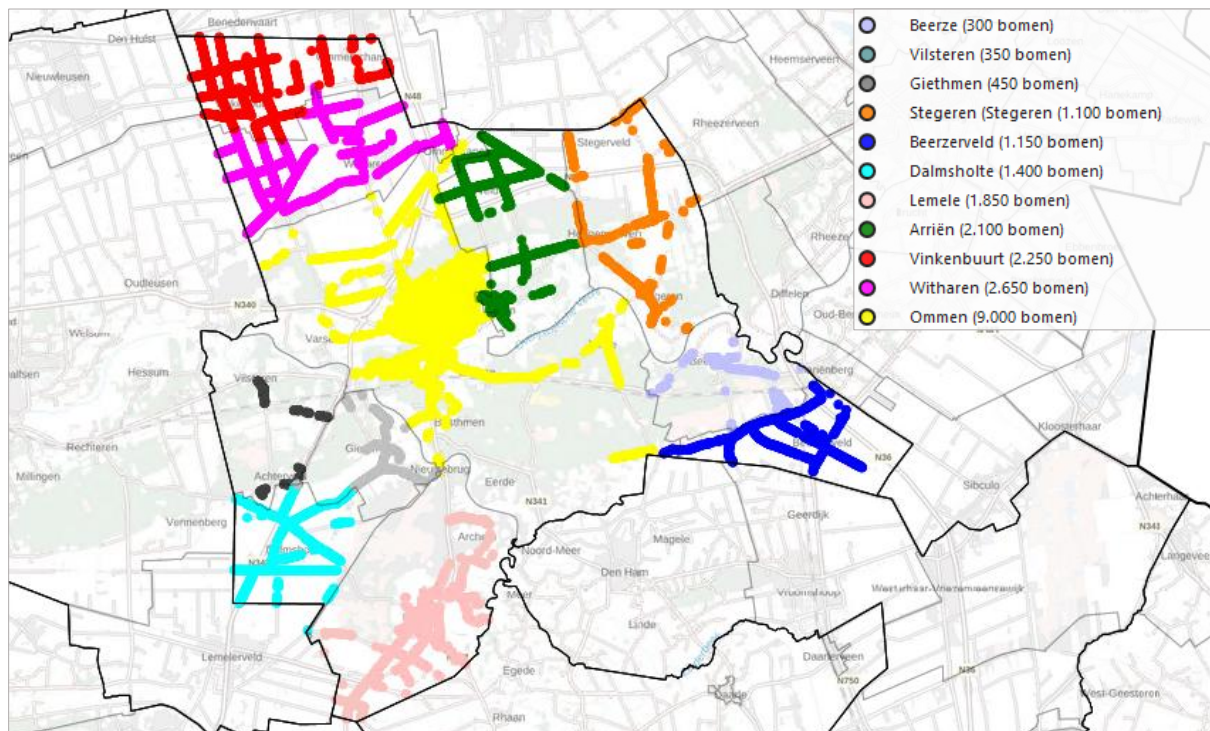
4.2 De bomen per kern

Van de gemeentelijke bomen weten we aanzienlijk meer en daar richten we ons ook op met het bomenbeleidsplan. De kern met de meeste gemeentelijke bomen is uiteraard de stad Ommen. Maar ook in de buurtschappen Arriën, Vinkenbuurt en Witharen staan relatief veel gemeentelijke bomen.

afb. 9: Zowel onze dorpen als de buitengebieden staan vol met bomen. Links de bomen in Vilsteren, rechts een rij bomen langs het Giethemer Kerkpad

Opvallend genoeg staan er relatief veel gemeentelijke bomen in gebieden die verder arm zijn aan bomen. Dat heeft vooral te maken met de grote aantallen bomen langs wegen in landelijk buitengebied. Dat is vaak ook de enige plek waar bomen staan, zie afb. 10.

afb. 10: De verdeling van de bomen over onze plaatsen en buurtschappen

4.3 Typen bomen

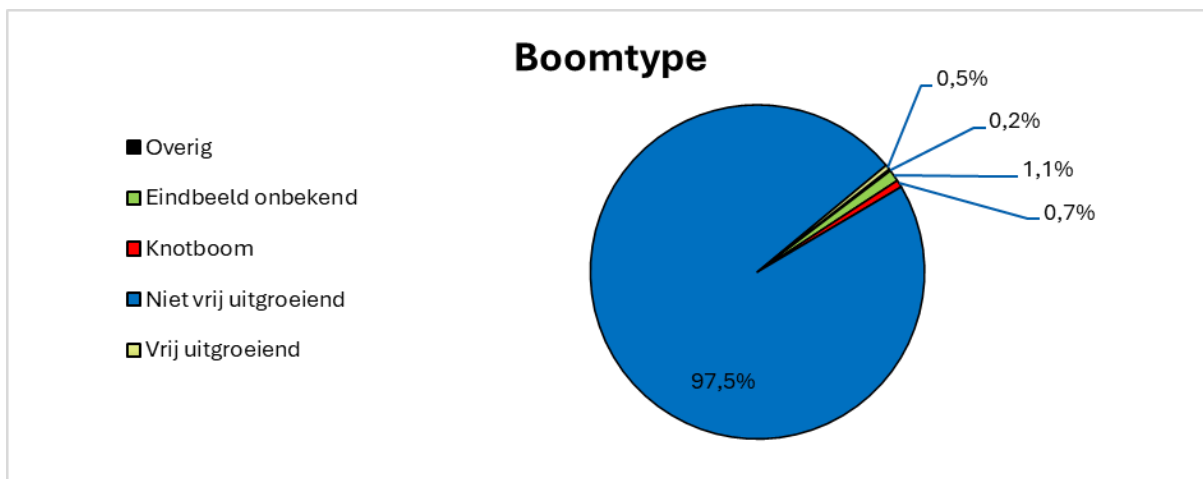
Verreweg de meeste bomen in Ommen worden beheerd als 'niet vrij uitgroeiende boom.' Deze bomen worden in hun jeugdfase gesnoeid om een vrije doorrijhoogte te krijgen. Dit gebeurt langs wegen, maar ook langs fiets- en voetpaden. De ongeveer 100 vrij uitgroeiende bomen worden niet gesnoeid.

afb. 11: Verreweg de meeste van onze bomen worden opgesnoeid omdat ze langs wegen en paden staan. We hebben echter ook bijzondere vormbomen, zoals de geschoren beuken op de Oude Algemene Begraafplaats in Ommen

De laatste 200 bomen zijn vormbomen. Deze staan vaak op cultuurhistorisch bijzondere plekken, zoals een stads- of dorpscentrum. We hebben ongeveer 150 knotbomen en daarnaast enkele tientallen andere vormbomen, zoals leibomen en gekandelaberde bomen. Dit zijn bijvoorbeeld de leilindes aan de Vrijthof in Ommen en de oude geschoren beuken op de Oude Algemene Begraafplaats.

Vormbomen zijn vaak relatief duur door het regelmatige en intensieve onderhoud, terwijl de bomen vaak niet of nauwelijks toenemen in omvang en dus weinig toenemen in waarde. De gemeente is daarom terughoudend in het aanplanten van deze bomen.

afb. 12: Verreweg de meeste van onze bomen zijn niet vrij uitgroeiend

4.4 Boomsoorten

In Ommen staan allerlei soorten bomen: in ons systeem staan ruim 200 unieke soorten benoemd. Sommige daarvan zijn inheems, deze komen al lange tijd voor in onze omgeving. Dit gaat bijvoorbeeld om de zomereik, de zwarte els en de ruwe berk. We hebben ook 'exoten', zoals Perzisch ijzerhout of de Japanse kornoelje.

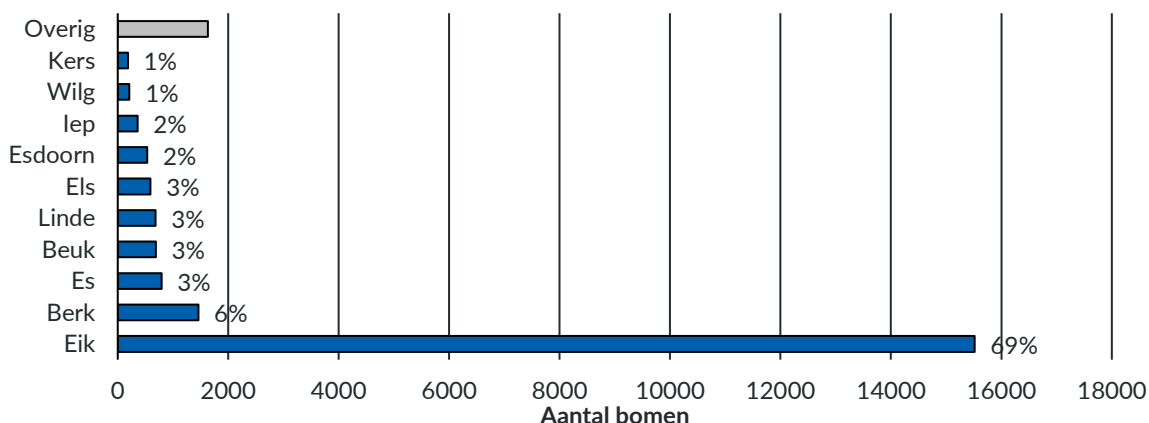
afb. 13: Links zien we een van de vele eikenlanen, langs de Koloniedijk vlakbij Ommerschans. Rechts zien we juist een situatie met meer diversiteit, langs de Bouwmeesterstraat in Ommen

Op afb. 14 zijn onze boomsoorten te zien, samengevat per geslacht. De soorten in een geslacht zijn bij elkaar opgeteld. Dus de zomereik en de Amerikaanse eik vallen beide in de groep 'eik'. Uit deze grafiek blijkt dat het gemeentelijke bomenbestand eenzijdig is: het overgrote deel bestaat uit zomereik. Deze eenzijdigheid is te verklaren uit de relatief arme zandbodems in onze gemeente, maar ook de (cultuurhistorische) traditie van de aanplant van eikenbomen langs wegen en op de brinken.

Een veelgebruikte regel voor voldoende diversiteit bij bomen is de 10-20-30-regel van Santamour (1990). Deze stelt: maximaal 10% van één soort, 20% van één geslacht en 30% van dezelfde familie. Het mag duidelijk zijn dat onze gemeente daar bij lange na niet aan voldoet, maar dit is ook geen noodzaak. Het gebrek aan diversiteit maakt ons bomenbestand echter wel kwetsbaar voor boomziekten en plagen (zoals de eikenprocessierups), maar ook voor de gevolgen van klimaatverandering.

Als gemeente koesteren we onze eiken, vanwege hun grote rol en betekenis voor ons landschap. Ook zijn eiken van grote waarde voor de biodiversiteit. Toch willen we in de toekomst werken aan meer diversiteit, door bij herplant niet alleen voor eiken, maar ook voor andere soorten te kiezen.

Boomsoorten

afb. 14: De eiken zijn met 69% zeer bepalend voor de samenstelling van ons bomenbestand

4.5 Leeftijd

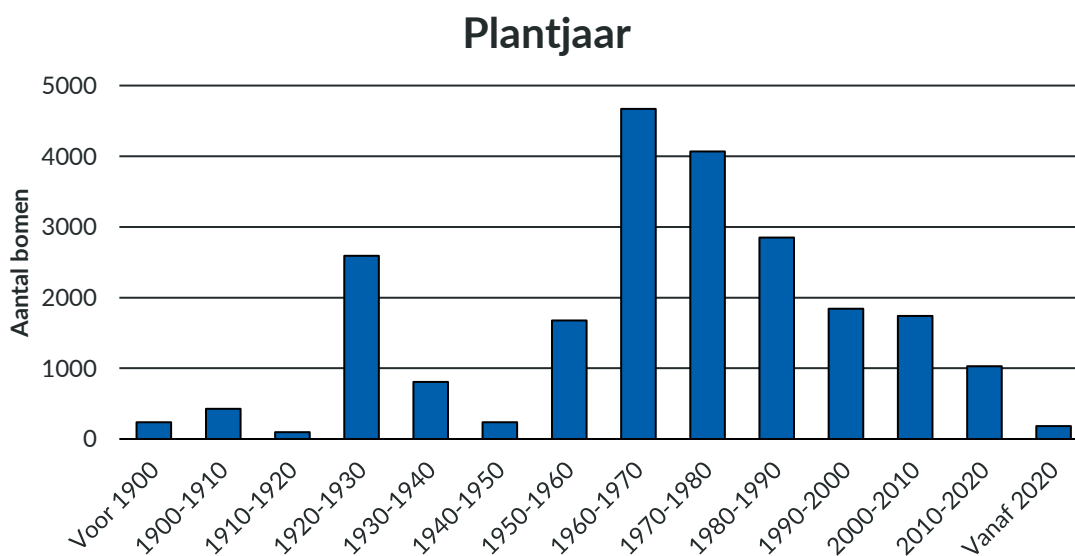
De gemiddelde boom in Ommen is maar liefst 75 jaar, en dat is uitzonderlijk oud. Dat is iets om trots en zuinig op te zijn. In veel gemeenten in ons land ligt dit gemiddelde namelijk tussen de 30 en 40 jaar. De gemeente bezit maar liefst 2500 bomen van 100 jaar en ouder, zie afb. 16.

afb. 15: Veel oude bomen uit onze gemeente zijn opgenomen in het Landelijk Register van Monumentale Bomen. Links zien we een rij met oude lindes van ongeveer 1860. Rechts zien we een zomereik van zo'n 250 jaar oud. Deze staat vlakbij de theekoepel in Vilsteren (bron: Wim Eikelboom)

Daarnaast valt op dat veel bomen geplant zijn in de jaren '60 en '70. Vaak zijn dergelijke pieken te verklaren door grote nieuwbouwprojecten waarbij ook veel bomen zijn aangeplant. Het gaat dan onder andere om de wijken Laarakkers, Zeeheldenbuurt en Strangen in Ommen.

Pieken in de aanplant in bepaalde periodes zorgen voor een risico. Vaak betekent dit dat bepaalde bomen ook op hetzelfde moment hun eindleeftijd bereiken. Daardoor kan een kaalslag ontstaan in de betreffende wijken. Het is in dergelijke gevallen beter om gefaseerd te vervangen. Ook kan in de toekomst meer spreiding in omlooptijden worden aangebracht in een gebied, zie hoofdstuk 6.

afb. 16: In Ommen staan opvallend veel oude bomen

4.6 Beschermwaardige bomen

In het beleidsplan van 2012 waren criteria opgenomen voor de beoordeling van beschermwaardige bomen. Op basis daarvan heeft destijds een inventarisatie plaatsgevonden, waarna ruim 3.000 bomen op de kaart zijn opgenomen. Het gaat hier zowel om bomen van de gemeente, als bomen van particulieren. Daarnaast staan er enkele bomen van provincie Overijssel op de kaart, evenals 43 bomen waarvan de eigenaar niet is genoteerd.

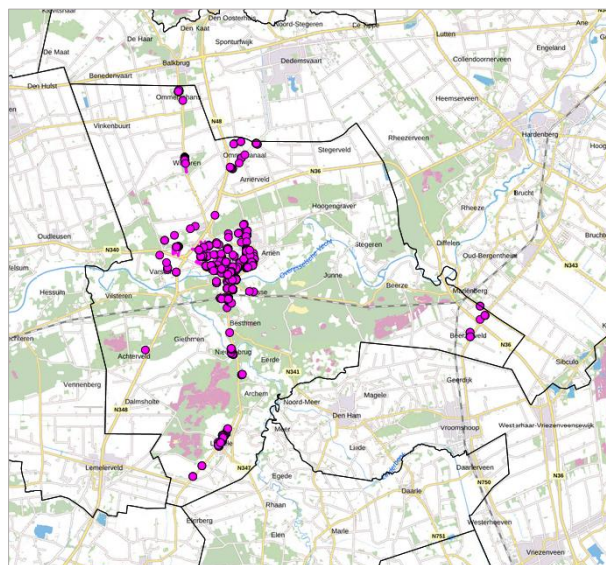
tabel 1: Overzicht Lijst beschermwaardige bomen per boomsoort en eigenaar

Soort/eigenaar	Gemeente Ommen	Particulier	Provincie	Niet genoteerd	Totaal
Berk	44	7			51
Beuk	255	13		1	269
Cipres	100				100
Eik	1112	443	1	21	1577
Els	1				1
Es	1				1
Esdoorn	59	6			65
Iep	1				1
Japanse notenboom	90				90
Kers	12	1			13
Linde	385	250	1	2	638
Onbekend	6			18	24
Paardenkastanje	11	14			25
Plataan	213	20			233
Populier	12	7			19
Tulpenboom				1	1
Valse acacia	21	1			22
Valse Christusdoorn	1				1
Walnoot		1			1
Watercipres	2	1			3
Wilg	71	1			72
Totaal	2397	765	2	43	3207

Bij analyse van de kaart blijkt dat in grote delen van de gemeente geen beschermwaardige bomen zijn aangewezen, zie afb. 17. In deze gebieden zijn vermoedelijk wel beschermwaardige bomen aanwezig, maar deze zijn nog niet in kaart gebracht.

Dit is onder andere het geval in de dorpen Villersteren, Junne, Beerze en Stegeren.

Uit de analyse blijkt dat de systematiek bij het aanwijzen van de bomen eenvoudiger kan en dat het nodig is om een nieuwe en vollediger lijst met beschermwaardige bomen op te stellen. Dit nieuwe beleid is opgenomen in paragraaf 5.4.

afb. 17: Uit de kaart blijkt dat in grote delen van de gemeente geen beschermwaardige bomen zijn aangewezen

5 Deel 1 – Beschermen en behouden

In dit hoofdstuk zijn de beleidsregels uitgewerkt die vallen onder de doelen 'We **behouden** onze bomen zo lang mogelijk' en 'We **beschermen** onze bomen zorgvuldig'.

5.1 Zorgvuldig beheer van bomen

Onze bomen staan vaak in openbaar gebied. Uit deze bomen kunnen takken vallen of de boom kan omwaaien. Op veel plekken is daar dan risico op schade. Daarom is het belangrijk dat we onze bomen aantoonbaar zorgvuldig beheren. We controleren onze bomen regelmatig en we beheren ze efficiënt en gestructureerd.

Het thema vervanging van bomen (kap en herplant) valt buiten het reguliere beheer en is uitgewerkt in paragraaf 6.1.

Alle bomen in beeld

Onze beheercyclus vereist dat we meer datagestuurd gaan werken. Dat vereist inzicht. We zorgen er daarom voor dat we alle bomen die in ons eigendom zijn ook goed in beeld hebben en op de kaart hebben staan. De bomen staan als punt-object in ons online beheersysteem. We noteren belangrijke inventarisatiekenmerken, zoals soort, leeftijd en het formaat van de boom. Deze worden regelmatig geactualiseerd. Voor de kenmerken van de boom werken we volgens een landelijke standaard: het Informatiemodel Beheer Openbare Ruimte (IMBOR).

Niet bij iedere boom is het risico op schade even groot. Bomen in het centrum van Ommen leveren meer risico op dan bomen langs een onderhoudspad. We bepalen daarom per boom de kans op schade en maken een indeling op het omgevingsrisico. Dit is bepalend voor de intensiteit van het beheer.

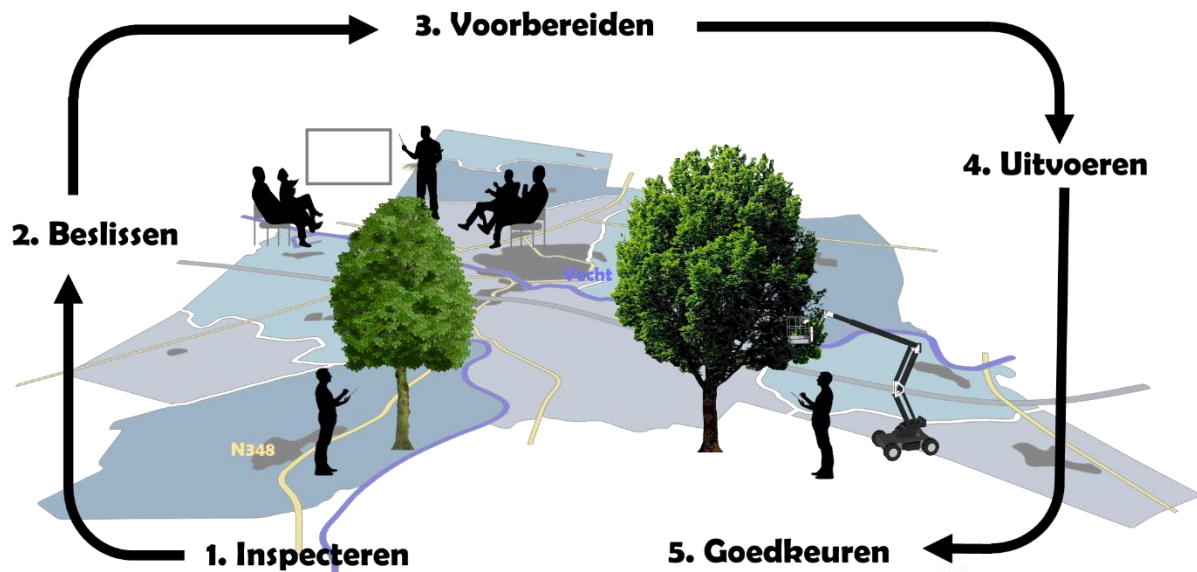
Cyclisch beheer

We beheren onze bomen volgens een vaste beheercyclus, zie afb. 18. De gemeente wordt verdeeld in drie regio's en ieder jaar volgen we in deze regio een vaste beheercyclus. Daarbij vormt de inspectie het uitgangspunt voor het normale onderhoudswerk dat daarop volgt:

1. **Inspecteren** – gecertificeerd boomveiligheidscontroleurs voeren een boomveiligheidscontrole uit. Zij beoordelen of er risicovolle gebreken zijn en adviseren waar nodig een veiligheidsmaatregel. Soms is een gebrek visueel niet goed te beoordelen. Bijvoorbeeld als er een spechtengat in de kroon zit, of als er een vermoeden is dat een boom van binnenuit is aangetast. In die gevallen wordt de boom nader onderzocht.
2. **Beslissen** – op basis van de adviezen beslist de beheerder welke bomen worden gesnoeid, vervangen of waar een alternatieve maatregel wordt uitgevoerd.
3. **Vorbereiden** – de voorbereiding van het werk bestaat uit het uitzetten van werkzaamheden naar de eigen dienst, of het uitzetten van een (deel)opdracht naar een aannemer.
4. **Uitvoeren** – de uitvoering verschilt voor het type werk. De snoei is daarbij het grootste onderdeel. Bij de inspectie wordt aangegeven óf en in welke mate de bomen moeten worden gesnoeid. De snoei wordt uitgevoerd door gecertificeerde boomverzorgers (ETW).
5. **Afmelden** – bij 'aantoonbaar' hoort ook dat we aangeven wanneer we bij welke bomen onderhoud hebben uitgevoerd. Alle reguliere werkzaamheden worden daarom afgemeld bij de betreffende boom.

afb. 18: Cyclisch beheren van bomen

Snoeien

Verreweg de meeste van onze bomen moeten we opsnoeien, omdat deze langs wegen en paden staan. We snoeien daarbij niet meer dan nodig. Praktisch betekent dit het volgende:

- Niet vrij uitgroeiende bomen staan langs wegen en paden. Deze worden in hun jeugdfase opgesnoeid om te zorgen voor de wettelijk vereiste doorgang, dit heet 'begeleidingssnoei'. Langs autowegen is dit 4,2 meter en langs fietspaden 2,5 meter. We snoeien niet hoger dan nodig is. Vaak kan de kroon aan de ene kant lager blijven dan aan de andere kant. Bij deze bomen wordt bij de inspectie de noodzaak en mate van snoei bepaald. Dit is niet iedere drie jaar nodig.
- Als de boom het beoogde beeld heeft bereikt wordt 'onderhoudssnoei' uitgevoerd. Dit blijft beperkt tot het wegnemen van risico's zoals dood hout of gevaarlijke takken.
- Als de kroon van een boom nooit een object kan bereiken zoals een weg, speeltoestel of gebouw, dan laten we de boom vrij uitgroeien en is direct sprake van onderhoudssnoei.
- Vormbomen snoeien we volgens een vaste regelmaat, veelal gerelateerd aan de beheercyclus van drie jaar. Zo ontstaat hier geen snoeiachterstand.
- In uitzonderlijke gevallen moet een boom sterk worden teruggesnoeid. Dit noemen we kandelaberen of het innemen van de kroon. Daarbij gaat een deel van de boom(kroon) en daarmee waarde verloren. Dit doen we dus alleen als dit noodzakelijk is.

Over het algemeen gelden de snoeifrequenties uit tabel 2. Bij de reguliere bomen betreft dit een globale inschatting. Deze bomen worden namelijk gesnoeid op basis van de driejaarlijkse inspectie (vooropname). Niet na iedere inspectie zal bij elke boom snoei nodig zijn. Bij de vormbomen is dat wel het geval. De snoeifrequentie is ook bepalend voor de begroting uit hoofdstuk 7.

tabel 2: Snoeivorm en snoeifrequentie van vormbomen

Boomtype	Snoeivorm	Snoeifrequentie
Regulier (niet vrij uitgroeiend)	Begeleidingssnoei	1x per 3 jaar
	Onderhoudssnoei	1x per 6 jaar
Knotboom	Knotten	1x per 2 jaar
Fruitboom	Fruitsnoei (productie)	1x per jaar
Gekandelaberde boom	Terugzetten	1x per 6 jaar
Leiboom	Scheren of knippen	1x per 1 jaar
Vormboom (divers)	Terugzetten	1x per 1 jaar

Ziekten en aantastingen

Bij de bomen in onze gemeente komen ziekten en plagen voor. Het gaat dan vooral om essentaksterfte, kastanjabloedingsziekte, iepziekte en de eikenprocessierups. Bij deze ziekten en plagen hanteren we een aantal uitgangspunten:

- De meeste boomziekten verlopen langzaam. Daarom is het niet nodig iedere zieke boom te verwijderen. Het is vooral belangrijk het verloop van de ziekte goed in de gaten te houden. Waar nodig controleren we de boom vaker. We grijpen pas in als het noodzakelijk is.
- Bij ziekten die zich snel verspreiden (zoals iepziekte) of ziekten die voor gezondheidsrisico's zorgen, wordt de boom met spoed verwijderd. Als het nodig is volgen we een speciaal protocol. In deze gevallen kan de gemeente dit ook vragen van bewoners, om verspreiding van de ziekte te voorkomen. In het Omgevingsplan nemen we daar regels voor op.
- Plagen zijn een (zware) aantasting door bepaalde insecten, waardoor een boom bijvoorbeeld wordt kaalgevreten. Ook kunnen plagen schadelijk zijn voor de volksgezondheid, zoals bij de eikenprocessierups. Plagen hebben meestal geen langetermijngevolgen voor de gezondheid van een boom. We zetten daarom in op natuurlijke plaagbeheersing, de boom wordt niet gekapt.
- We werken bij plagen zoveel mogelijk volgens een vastgesteld protocol. In het geval van de eikenprocessierups werken we met het landelijke protocol: www.processierups.nu.
- De beste manier om ziekten en plagen tegen te gaan is het aanpakken bij de bron. Veel boomziekten zijn het gevolg van een monocultuur. In onze omgeving zorgt het aandeel eiken ook voor zo'n probleem: de eikenprocessierups. In paragraaf 6.3 is uitgewerkt hoe we zorgen voor diversiteit.
- We werken aan meer biodiversiteit rondom onze bomen, zie paragraaf 5.2. Als de biodiversiteit groot is, zijn er meer natuurlijke vijanden. De bomen zijn dan ook minder vatbaar voor ziekten.
- In uitzonderingsgevallen komen nog weleens andere ziekten voor, zoals roetschorsziekte of massaria. In die gevallen is vaak maatwerk nodig en beslist de beheerder. We werken dan zoveel mogelijk volgens een landelijk geldend protocol.

afb. 19: De vele eiken in onze gemeente zorgen voor een overdaad aan voedsel voor de eikenprocessierups. Helaas zorgt dit in potentie voor overlast voor ons mensen.

5.2 Natuurvolgend en ecologisch beheren van bomen

Risico's bij bomen worden vaak hoger ingeschat dan ze zijn en daardoor worden bomen soms onnodig gekapt. Helaas gaat dit vaak om bomen die juist erg waardevol zijn voor de ecologie en die veel bijdragen aan de biodiversiteit. Het uitgangspunt dat de openbare ruimte 'schoon, heel en veilig' moet zijn, draagt daar ook niet aan bij. Goed boombeheer en ecologie moeten elkaar aanvullen in plaats van tegenspreken.

Natuurvolgend beheren

De beheerder moet een goede afweging kunnen maken tussen de risico's en de waarde van de boom. Soms betekent dit dat we een risicovolle boom laten staan vanwege zijn waarde voor de natuur en de biodiversiteit, zoals de aanwezigheid van spechten, uilen en allerlei insecten en schimmels. Wat gaan we verder doen:

De boom heeft ons (meestal) niet nodig, wij die boom wel: laten staan dus.

- Dode takken snoeien we binnen onze reguliere beheer-cyclus. We verwijderen die takken alleen op de plekken waar ze risico kunnen opleveren, zoals boven wegen en paden. Dood hout boven bos, struiken of planten kan dus blijven zitten.
- Klimop is voor de boom geen probleem, en dit laten we dus zitten. We halen het er alleen uit als we denken dat er achter de klimop een risicovol gebrek zit.
- We onderzoeken of we het maaien onder boomkronen kunnen stoppen. Daardoor raakt de bodem minder verdicht en vormt zich vanzelf een laag met strooisel, net zoals in het bos. Als het nodig is kunnen we (tijdelijk) een mulchlaag aanbrengen, of piketpaaltjes plaatsen.
- We gaan rijden met knotwilgen in fasen snoeien: om-en-om, of elke derde boom in de rij. Daardoor blijft de ecologische verbinding in stand.
- Wat wij vaak zien als 'afval' is voor de natuur juist een grote levensbehoefte. Daarom laten we de natuur zijn werk doen. Takken en stammen blijven waar het kan, zoveel mogelijk op de plek liggen.
- We voeren het werk aan bomen uit zonder de flora en fauna te verstoren. Daarbij kan de '[Ge-dragcode soortbescherming gemeenten](#)' van Stadswerk een handig hulpmiddel zijn.

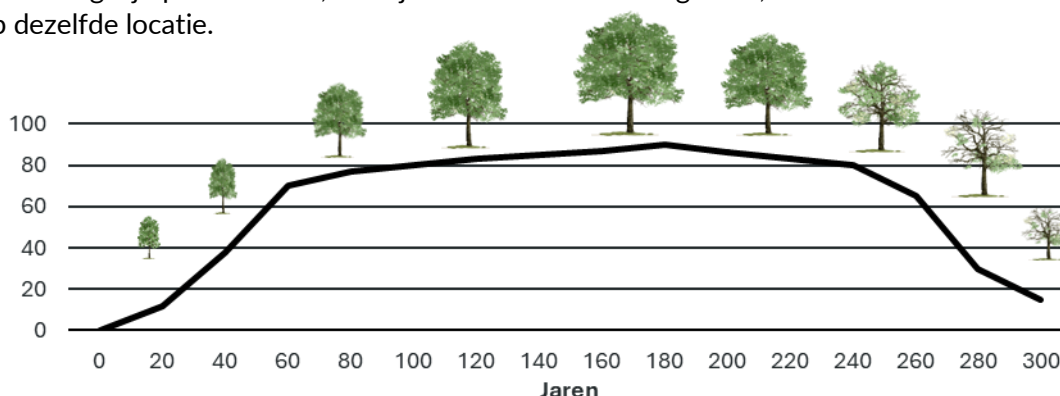
afb. 20: Dood hout doet leven, zoals hier aan de Nieuwedijk in Ommen

Dode, slechte en veterane bomen

Bij de levenscyclus van een boom hoort dat deze afsterft of omvalt. Het is niet normaal en erg onnatuurlijk, dat we deze bomen in onze openbare ruimte bijna nergens tegenkomen. Bomen die hun hoogtepunt achter zich hebben liggen, laten verouderingskenmerken zien. Ze verliezen takken, de conditie gaat achteruit en in de boom zien we rottend hout, vruchtlichamen en holtes. Dit is belangrijk voor allerlei andere organismen.

We willen daarom meer van deze bomen, liefst als deze ook autochtoon zijn. Daarom geldt in het algemeen dat we bomen pas kappen als de kans op schade te groot is. Dit is afhankelijk van de plek waar de boom staat, maar ook de soort en gebreken spelen mee. Als het nodig is maken we de boom kleiner om de risico's te verminderen. Daarnaast hebben we een speciale groep die we 'veterane bomen' noemen. Als we die bomen goed beschermen, kunnen eiken of lindes zomaar 300 jaar of ouder worden. We doen het volgende om deze bomen te beschermen:

- Deze bomen krijgen een speciale status, zie paragraaf 5.4.
- We laten deze bomen van hun oude dag 'genieten'. Als het nodig is, kunnen we de groeiplaats beschermen met een hekwerk. Dit voorkomt ook schade als takken afbreken. Daarnaast kunnen we investeren in deze bomen via onderhoud en bijvoorbeeld het aanbrengen van een mulchlaag.
- Waar mogelijk proberen we, terwijl de oude boom er nog staat, een nieuwe boom te kweken op dezelfde locatie.

afb. 21: Meestal eindigt een boom al rond de 100 jaar. Als de boom 'geluk' heeft en kan uitgroeien, wordt deze vaak omgezaagd of teruggesnoeid, vanwege mogelijke risico's. De laatste fasen van aftakeling worden vrijwel nooit bereikt

5.3 Heldere keuzes bij hinder van bomen

Dat bomen belangrijk zijn, zullen de meeste mensen wel beamen. Maar bomen kunnen soms ook lastig zijn en de gemeente ziet dat zelf ook. Bomen zijn zelfs nummer één in de top tien 'burenruzies'.

In zijn algemeenheid volgt uit rechtszaken dat bomen niet snel onrechtmatige hinder veroorzaken. Er moet sprake zijn van 'zwaarwegende en buitenproportionele hinder'. De aard, ernst en duur van hinder zijn daarbij doorslaggevend. Ook spelen vragen mee als: 'Wie was er het eerst?' en: 'Is het een bosrijke omgeving?' Op basis van deze juridische aspecten en de praktijk in Ommen heeft de gemeente per type overlast bepaald hoe we daarmee omgaan.

Blad, zaad, pluï, vogelpoep en luizenplak

Normale bladval, maar ook vallende vruchten (bijvoorbeeld eikels), zaad en bijvoorbeeld berkenpluizen horen bij een boom. Dit geldt ook voor vogelpoep, luizenplak (honingdauw) en roetdauw. Dit moeten we accepteren en dit is dus ook geen reden voor een maatregel.

Allergieën

Mensen kunnen allergisch zijn voor pollen van bijvoorbeeld berk, els of hazelaar. Deze allergie is echter heel moeilijk in verband te brengen met één specifieke boom omdat pollen zich vaak over grote afstanden verspreiden. Allergieën leiden daarom in principe niet tot een maatregel.

Bomen en zonnepanelen

De gemeente wil in 2050 energieneutraal zijn. Daarom is het nodig om veel duurzame energie op te wekken. Veel bewoners en bedrijven hebben daarom zonnepanelen op de daken van hun woning of bedrijfspand gelegd. De schaduw van bomen kan daarbij roet in het eten gooien, omdat de opbrengst vermindert.

Bomen leveren ons allerlei diensten, zie hoofdstuk 2. Dit vindt de gemeente minstens even belangrijk als het opwekken van energie door zonnepanelen. Bij het kappen of toppen van bomen komt bovendien CO₂ vrij. De zonnepanelen moeten dat dan weer compenseren, niet bepaald duurzaam.

afb. 22: Bomen gaan voor zonnepanelen, maar bij aanplant kunnen we hier soms wel beter rekening mee houden

Bomen waren er ook bijna altijd eerder dan zonnepanelen. Daarnaast is de techniek sterk verbeterd waardoor zonnepanelen ook met schaduw energie blijven leveren. Verder zou de adviseur van zonnepanelen rekening moeten houden met bomen in de omgeving. Bomen worden daarom niet gekapt, gesnoeid of getopt voor zonnepanelen.

Schaduw

Schaduw kan voor sommigen hinderlijk zijn. Anderen vinden schaduw op hun woning juist fijn, omdat het huis daardoor koeler blijft. Vanwege klimaatverandering zal hittestress in de woonwijken toenemen en daarom is schaduw meestal geen reden voor kap. Maar in uitzonderlijke gevallen kan

een boom wel zorgen dat er vrijwel geen licht meer in woningen komt en dat kan in strijd zijn met artikel 5:37 Burgerlijk Wetboek³.

We maken daarom een uitzondering als de hinder buitenproportioneel wordt. Dit is het geval als een bewoner via een 'bezonningsstudie' kan aantonen dat de hoofdverblijfsruimten (woonkamer of keuken) van een woning niet voldoet aan het Besluit bouwwerken leefomgeving artikel 4:147. Daarbij wordt getoetst aan de norm NEN 2057⁴: woningen moeten minimaal 2 zonnuren per dag hebben van 19 februari tot 21 oktober.

afb. 23: Schaduw vindt de één lastig terwijl de ander ervan geniet

Overhangende takken

Overhangende takken kunnen zorgen voor overlast. Volgens artikel 5:44 lid 1 Burgerlijk Wetboek⁵ moeten deze takken na een verzoek worden verwijderd en hebben bewoners op dit punt veel rechten. Bewoners mogen hier geen misbruik van maken. Alles eenzijdig snoeien mag dus niet. Ook mag de boom mag niet onherstelbaar beschadigd of verminkt worden of door de snoei afsterven.

De gemeente vindt bomen zeer belangrijk (zie hoofdstuk 2). Daarnaast heeft de waarde van een boom een direct verband met het kroonvolume. Dat betekent dat de gemeente terughoudend omgaat met het innemen van takken of de kroon bij overhangende takken, omdat daarmee waarde verloren gaat⁶. Vanwege het grote gebied van de gemeente is het ook niet efficiënt en effectief om meteen te reageren op de meldingen. Bewoners wordt gevraagd om te wachten tot de reguliere snoeironde. Bij die snoei wordt ook gelet op de meldingen van overhangende takken. Snoei wordt terughoudend toegepast.

Doorschietende wortels

In het geval van doorschietende wortels gelden dezelfde rechten als bij overhangende takken. Volgens artikel 5:44 lid 2 Burgerlijk Wetboek⁷ mag de eigenaar deze wortels zelf doorhakken, zelfs zonder melding. Hierbij is het wel belangrijk dat dit goed gebeurt. De boom mag niet onherstelbaar worden beschadigd en er mogen geen stabiliteitswortels worden doorgehaald.

---

³ De wettekst luidt: "De eigenaar van een erf mag niet in een mate of op een wijze die volgens artikel 162 van Boek 6 onrechtmatig is, aan eigenaars van andere erven hinder toebrengen zoals (...) door het onthouden van licht of lucht (...)."

⁴ Artikel 4.147 Bbl is recent aangepast, maar nog niet in werking. Als dat wel zo is, wordt de nieuwe norm NEN-EN 17037 aangehouden, zie <https://iplo.nl/regelgeving/regels-voor-activiteiten/technische-bouwactiviteit/nieuwbouw/rijksregels/daglichttoetreding-nen-17037/>.

⁵ De wettekst luidt: "Indien een nabuur wiens beplantingen over eens anders erf heenhangen, ondanks aanmaning van de eigenaar van dit erf, nalaat het overhangende te verwijderen, kan laatstgenoemde eigenaar eigenmachtig het overhangende wegsnijden en zich toeëigenen."

⁶ In dit verband zijn de volgende rechterlijke uitspraken ondersteunend: ECLI:HR:1961:139; NJ:1961:433, GHSHE:2017:422.

⁷ De wettekst luidt: "Degene op wiens erf wortels van een ander erf doorschieten, mag deze voor zover ze doorgeschooten zijn weghakken en zich toeëigenen."

Voorkomen van hinder en overlast

Bij nieuwe aanplant houden we rekening met de overlast die bomen kunnen gaan veroorzaken, zie daarvoor paragraaf 6.1 en de technische eisen uit bijlage 6. We zijn hierbij als gemeente door schade en schande wijs geworden. Hoe doen we dit concreet?

- We houden zoveel mogelijk rekening met plaatsing van zonnepanelen, door bomen waar mogelijk aan de zuidkant van de weg te planten. We houden rekening met molenbiotopen door geen bomen te planten die op termijn tot conflicten kunnen leiden met het vastgestelde molenbiotop.
- Als uitgangspunt geldt dat we bomen in nieuwe situaties zoveel mogelijk op ruime afstand van erfgrenzen planten. Dit lukt helaas niet altijd.
- Binnen de kern proberen we cultivars aan te planten waarvan blijkt dat deze minder overlast geven. Zo zijn er diverse lindes die minder last hebben van de bladluis (luizenplak).
- We planten bomen in een goede groeiplaats. Bomen met een te kleine groeiplaats geven uiteindelijk namelijk altijd overlast. De bomen zoeken naar voeding en vocht, en wortelen daarbij vaak heel oppervlakkig en tot ver in particuliere tuinen.

5.4 Bijzondere bomen worden goed beschermd

In deze paragraaf staan de beleidsregels voor de kapvergunningen. Een goede vergunningsregeling is nodig om bomen te behouden en beschermen, zonder dat de gemeente 'op slot' gaat. De bevoegdheid is geregeld via de Omgevingswet, specifiek artikel 11.111 lid 2 Bal en artikel 5.165b Bkl.

afb. 24: Een kleine greep uit de indrukwekkende collectie bijzondere bomen in onze gemeente

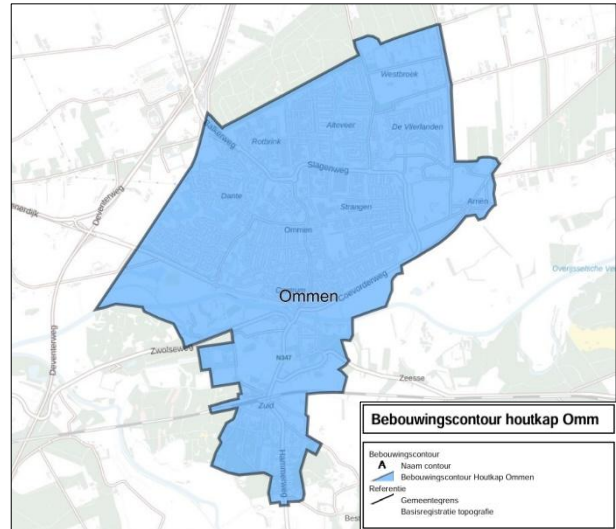

Bebouwingscontour houtkap

De Bebouwingscontour houtkap wordt opgenomen in Omgevingsplan. Binnen deze bebouwingscontour gelden alleen gemeentelijke regels rondom de Omgevingsvergunning voor het vellen van een boom. Buiten de Bebouwingscontour houtkap kunnen zowel de provincie Overijssel als de gemeente Ommen het bevoegd gezag zijn. Op afb. 25 is een uitsnede van de kern Ommen zichtbaar. In bijlage 3 is de volledige bebouwingscontour opgenomen.

Vijf kernen hebben een eigen bebouwingscontour, omdat daar sprake is van een herkenbare grens tussen de kern en het buitengebied. Bij de begrenzing is zoveel mogelijk gekozen voor herkenbare grenzen en is ook rekening gehouden met mogelijk toekomstige bebouwing.

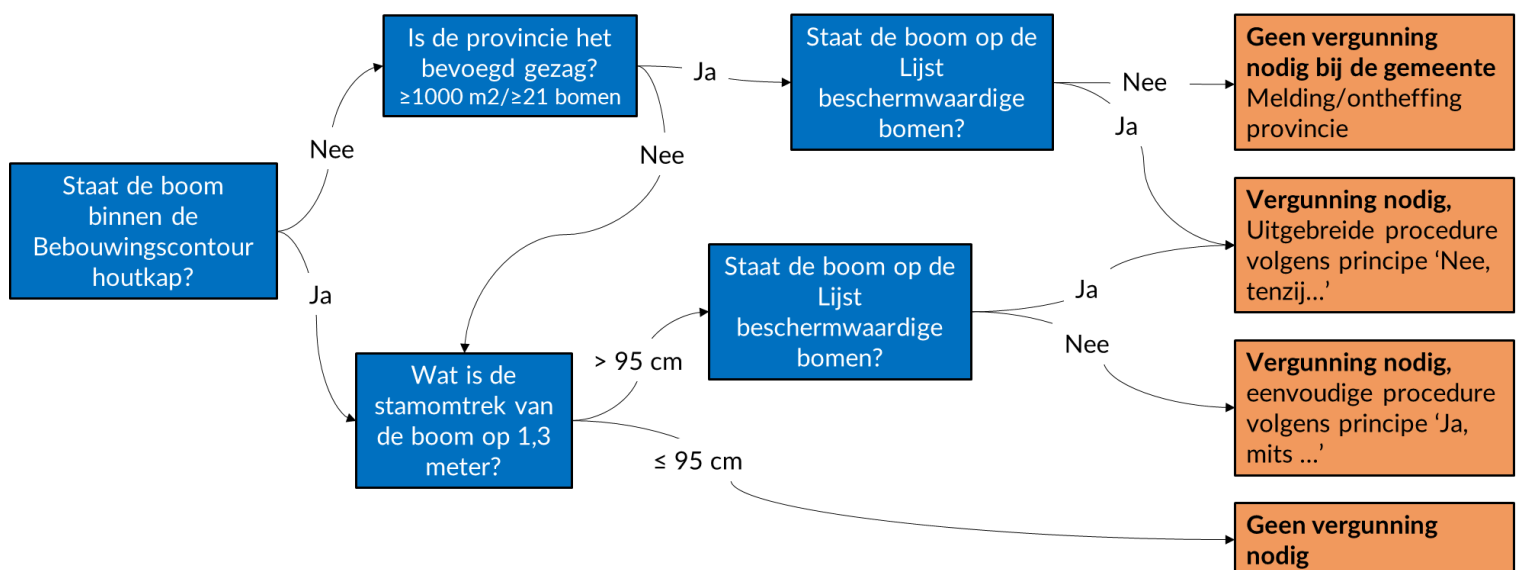
afb. 25: uitsnede bebouwingscontour van Ommen. De vastgestelde contour is opgenomen in het Omgevingsplan.

Vormgeving vergunningenbeleid

Voor de bomen binnen de Bebouwingscontour houtkap hanteren we dezelfde systematiek als bij het voormalige beleidsplan. De voormalige regels zijn opgenomen als bijlage 4. Met de combinatie van een minimale stamomtrek en aanvullend de Lijst beschermwaardige bomen worden bomen goed beschermd.

Wel willen we de selectie van de Lijst beschermwaardig bomen vereenvoudigen. De meeste aspecten uit de voormalige lijst komen terug. We werken echter niet meer met een puntensysteem maar met een beoordeling hoog-laag. Voor de nieuwe beschermingsregels is het nodig dat we een gebiedsdekkende inventarisatie doen en de bomen volgens de nieuwe criteria beoordelen. De regels gelden voor zowel gemeentelijke als particuliere bomen.

Onderstaand beoordelingsschema kan helpen om te bepalen welk vergunningenbeleid van toepassing is.

afb. 26: de regels voor vergunningen in een overzicht

Bomen binnen de Bebouwingscontour houtkap

De bescherming van bomen binnen de bebouwingscontour in Ommen is als volgt geregeld:

1. Voor het vellen van een boom met een omtrek van meer dan 95 cm. op 1,30 meter hoogte is een vergunning nodig.
2. Onder vellen wordt ook verstaan:
  - 2.1. het snoeien van meer dan 20% van het levend kroonvolume van een volwassen boom;
  - 2.2. het verplanten van een boom;
  - 2.3. het beschadigen, vergiftigen of verminken van een boom.
3. Voor de bomen die WEL op de Lijst beschermwaardige bomen zijn opgenomen (zie het kopje 'Lijst beschermwaardige bomen'), geldt het principe van 'Nee, tenzij...'. De vergunning wordt dus in principe niet verleend.
  - 3.1. Voor de beoordeling van een aangevraagde vergunning kan het nodig zijn dat de vergunningverlener van de gemeente de boom opnieuw beoordeelt. Daarbij toetst hij of de boom nog voldoet aan de criteria van de Lijst beschermwaardige bomen.
  - 3.2. Uitzonderingen waarbij de vergunning wel wordt verleend zijn bijvoorbeeld:
    - 3.2.1. De boom heeft een zeer beperkte toekomstverwachting.
    - 3.2.2. De boom vormt een bedreiging voor de openbare veiligheid of vormt een besmettingsgevaar, bijvoorbeeld bij iepziekte.
    - 3.2.3. De boom veroorzaakt schade die niet in verhouding staat tot de waarde van de boom.
4. Als een vergunning voor een boom van de Lijst beschermwaardige bomen wordt verleend, gelden minimaal de volgende voorschriften:
  - 4.1. Herplant van een of meerdere bomen met een minimale stamomtrek op 1,00 meter (kwekerijmaat) van 30-40 cm.
  - 4.2. Het verlenen van nazorg, zodat de boom goed aanslaat en groeit.
  - 4.3. Het inboeten van de boom als de herplante boom alsnog dood gaat.
  - 4.4. Eventuele aanvullende eisen aan bijvoorbeeld de groeiplaats of boomsoort.
  - 4.5. De boom wordt opgenomen als 'toekomstboom'. Deze bomen zijn dus direct vanaf de aanplant weer beschermd en vergunningplichtig.
5. Voor de bomen die NIET op de Lijst beschermwaardige bomen zijn opgenomen, geldt het principe van 'ja, mits...'. De aanvrager moet kunnen aantonen dat hij een zorgvuldige afweging heeft gemaakt en zorgt voor compensatie. Daarbij wordt een eenvoudige afweging gemaakt op basis van de volgende aspecten:
  - 5.1. Wat is de waarde van te vellen boom? Is de boom bijvoorbeeld onderdeel van de Boomstructuurkaart (zie par. 6.2)?
  - 5.2. Wat is de reden van het vellen van de boom?
  - 5.3. Wat is de gezondheid en toekomstverwachting van de boom?
  - 5.4. Op welke wijze wordt de boom gecompenseerd?
  - 5.5. Welke boomsoort(en) worden herplant?
  - 5.6. Wat is de boven- en ondergrondse groeiruimte in de nieuwe situatie?
6. Op dit moment is er (nog) geen actuele gebiedsdekkende Lijst beschermwaardige bomen. Voor deze (tijdelijke) situatie hanteren we voor alle vergunningplichtige bomen (zie art. 1) het principe 'nee, tenzij.' De boom wordt in dat geval altijd eerst beoordeeld of deze in aanmerking komt voor de Lijst beschermwaardige bomen. We beschouwen de Lijst als actueel en gebiedsdekkend, als in de afgelopen 5 jaar een herinventarisatie voor het betreffende deel van de gemeente heeft plaatsgevonden.

Lijst beschermwaardige bomen

De Lijst beschermwaardige bomen van Ommen komt als volgt tot stand. In de lijst wordt onderscheid gemaakt in een aantal categorieën. Bomen met beleidsklasse I worden opgenomen op de Lijst:

Categorie	Vergunning?	Beleidsklasse	Omschrijving
A Monumentaal	Ja	I	Bomen, bomenrijen en boomgroepen die zijn opgenomen in het Landelijk Register van Monumentale Bomen van de Bomenstichting. Deze worden integraal overgenomen.
B Herdenkingsboom	Ja	I	Bomen die in de openbare ruimte zijn geplant vanwege bijzondere gebeurtenissen, zoals de geboorte of het overlijden van een bekend persoon, of in het kader van de boomfeestdag.
C Waardevol	Ja	I	Bomen die de gemeente zelf aanwijst. Deze bomen voldoen minimaal aan de volgende drempelcriteria: - leeftijd minimaal 50 jaar; - toekomstverwachting minimaal 10 jaar; - onder- en bovengrondse groeiplaats weinig tot niet belemmerd; - soort met een lange levensduur. EN heeft een hoge waarde op minimaal één van de volgende gebieden: - beeldbepalendheid; - klimaatadaptatie; - zeldzame afmetingen of formaat⁸; - biodiversiteit en ecologie (zoals autochtone wilde bomen⁹); - landschappelijk en/of cultuurhistorie; - dendrologie of zeldzaamheid.
D Toekomstboom ¹⁰	Ja	I	Boom op een zeer ruime en beschermde groeiplaats (>40 m ³) die is geplant met als doel uit te groeien tot waardevolle of monumentale boom, zie paragraaf 5.3.
E Boomstructuur	Nee	II	Alle bomen binnen de boomstructuurkaart. Deze bomen komen niet op de Lijst en hiervoor geldt geen vergunningsplicht, tenzij deze ook al zijn aangewezen als categorie A t/m D). Zie verder paragraaf 6.2.

Regels voor bomen buiten de Bebouwingscontour houtkap

Voor de bomen buiten de Bebouwingscontour houtkap is de provincie in veel gevallen het bevoegd gezag. Hier gelden de volgende regels:

1. Houtopstanden met een oppervlakte vanaf 1000 m² en/of struiken en rijen vanaf 21 bomen vallen onder de regels van de provincie.
2. Voor het vellen van een boom van de Lijst beschermwaardige bomen is een vergunning nodig.
3. Onder vellen wordt ook verstaan:
  - 3.1. het snoeien van meer dan 20% van het levend kroonvolume van een volwassen boom;
  - 3.2. het verplanten van een boom;
  - 3.3. het beschadigen, vergiftigen of verminken van een boom.

⁸ Hierbij worden meetbare criteria aangehouden: minimaal 1 meter diameter, 24 meter hoogte of 20 meter kroonbreedte

⁹ Hierbij gebruiken we informatie van de Kaart Groen Erfgoed van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed: <https://rce.webgis.nl/nl/map/groen-erfgoed>.

¹⁰ In principe worden toekomstbomen alleen geplant op gemeentegrond. Uitzondering daarop kan zijn gecompenseerde bomen vanuit een herplantplicht of na illegale kap.

4. Voor de bomen van de Lijst beschermwaardige bomen geldt het principe van 'Nee, tenzij...'. De vergunning wordt dus in principe niet verleend.
5. Voor het overige gelden de regels onder artikel 3 t/m 6 zoals benoemd bij de bomen binnen de bebouwingscontour.

Sancties bij overtreden van de beschermingsregels

Als een boom wordt geveld zonder omgevingsvergunning, is sprake van illegale kap. In dat geval gaat een levend object met (soms) een aanzienlijke waarde verloren. De gemeente zal in dat geval een sanctie opleggen. De gemeente kan dan kiezen uit één of meerdere van de volgende opties:

1. Opleggen van een boete. De hoogte van de boete bepalen we via een taxatie volgens 'Rekenmodel Vervangingskosten' van de NVTB of hoofdstuk 'Boomtaxatie' uit het Handboek Bomen. Ter indicatie: het bedrag zal dan meestal liggen tussen € 12.000,- en € 128.000,- per boom.
2. Opleggen van een herplantplicht van een boom met een grote aanplantmaat (minimaal 30-40), waarbij de nieuwe boom binnen categorie D wordt opgenomen op de Lijst beschermwaardige bomen. De eigenaar wordt verplicht tot correcte nazorg van 3 jaar minimaal en moet de boom vervangen als deze dood gaat.
3. Volgen van een strafrechtelijke procedure vanwege een 'economisch delict'. Deze straf loopt via het Openbaar Ministerie. Dit resulteert vaak in een geldboete en/of gevangenisstraf.

5.5 Zorgvuldig omgaan met bomen

De openbare ruimte staat nooit stil. Werkzaamheden aan het riool, onderhoud van wegen en werk aan kabels en leidingen komen regelmatig voor. Beschadiging van de wortels, stam of kroon, maar ook schade aan en verdichting van de bodem ligt dan op de loer. Bij dit werk moeten gezonde bomen behouden blijven.

Bomenparagraaf en Bomen Effect Analyse

Bij alle werkzaamheden binnen de kroonprojectie van een boom moet een bomenparagraaf worden opgenomen. Dit geldt zowel bij bestaande locaties als bij nieuwbouw.

1. De bomenparagraaf bestaat in eerste instantie uit een inventarisatie van de bestaande bomen. Daarbij wordt in ieder geval bepaald:
  - a. Aantal bomen.
  - b. Soort en afmetingen.
  - c. Beleidsklasse en kwaliteit.
2. Op basis van de kwaliteit en status van de boom kiest de boombeheerder met de projectleider of opdrachtgever wat er met de bomen gebeurt. Uitgangspunt is dat bomen van voldoende kwaliteit behouden blijven. Voor bomen met beleidsklasse I en II geldt dat uitgangspunt sowieso. Daarnaast geldt voor deze bomen dat de groeiplaats beschermd is en behouden blijft voor de boom of bomen.
3. Als de boombeheerder besluit de bomen te behouden, moet altijd een Bomen Effect Analyse (BEA) worden uitgevoerd.
  - a. Onderdeel van deze BEA is de 'Bomenbalans', zie hieronder.
  - b. Als het nodig is, kan gevraagd worden om een planaanpassing uit te denken waarmee de bomen behouden kunnen blijven. Daarbij kan worden gedacht aan een andere

afb. 27: Bij het werken rond bomen gaat het vaak mis

- wegconstructie, het 'relinen' in plaats van vervangen van riool, het maken van uitsparingen bij bomen of het verplaatsen van bijvoorbeeld de verharding.
- c. Als het nodig is kan worden gevraagd een inschatting te maken van de mogelijkheid tot verplanten van de bomen, om deze zo toch te behouden.
4. Op basis van de BEA wordt een werkplan opgesteld waarin de uitvoerder van het werk aangeeft hoe hij de adviezen uit de BEA opvolgt.
    - a. De boombeheerder is verantwoordelijk voor het toezicht of de voorwaarden uit het werkplan worden opgevolgd. Hij kan dit zelf doen of uitbesteden aan een European Tree Worker of European Tree Technician.
    - b. We gebruiken de poster 'Boombescherming op bouwlocaties' (zie bijlage 5) als communicatiemiddel en brengen deze onder de aandacht bij onze projectleiders, toezichthouders en aannemers.
  5. Als een boom (moedwillig) wordt beschadigd, taxeren we de schade volgens het 'Rekenmodel Vervangingskosten' van de NVTB of een vergelijkbare methode. Dit wordt vastgelegd in de contracten waarbij rond bomen wordt gewerkt.
  6. We gaan onze toezichthouders en gebiedsbeheerders opleiden om problemen bij het werken rond bomen te herkennen. Zij zien veel gebeuren in onze gemeente en worden opgeleid om schade aan bomen of de groeiplaats te herkennen.

Verplanten van bomen

Het kappen van een gezonde boom is kapitaalvernietiging. Als gemeente proberen we onze bomen daarom zo goed mogelijk te beschermen. Soms is het belang van een project echter zo groot, dat de boom niet behouden kan blijven. Althans: niet op zijn huidige plaats. Dan onderzoeken we of de boom te verplanten is. Een verplantbaarheidsonderzoek wordt uitgevoerd door een gecertificeerd boomtechnisch adviseur. Daarbij komen onder andere de volgende onderdelen terug:

- Onderzoek naar de kwaliteit en omvang van de boom.
- Onderzoek naar de groeiplaats, bodem, grondwater en wortels.
- Gang van zaken bij verplanting, transport- en verplantmethode en de transportroute.
- Voorbereiding van de nieuwe locatie.
- Begeleiding bij de verplanting en nazorg.

Bomenbalans bij projecten

Het kappen van grote en gezonde bomen proberen we koste wat kost te voorkomen. We werken niet meer met de gedachte dat we bij een project met een 'schone lei' beginnen. De basisregel is: we behouden de bomen als ze gezond zijn en een goede toekomst hebben. Als de boom daarnaast ook van beleidsklasse I of II is (zie paragraaf 5.4), is kap al helemaal niet aan de orde.

Aanvullend geven we het advies om te gaan werken met een 'bomenbalans'. Zo zorgen we ervoor dat we niet compenseren in geld, maar in groeiplaats. De uitkomst van de bomenbalans moet zijn dat het totaal aan groei ruimte voor bomen minimaal gelijk blijft. Daarmee is het kroonvolume (op termijn) ook vergelijkbaar. Als er bomen

“

Voorbeeldberekening bomenbalans

1. In een straat worden kabels en leidingen en de verharding vervangen. Er staan 10 bomen met een kroon van 8 meter breed. Het totale kroonoppervlak is dan 500 m².
2. Bij de herinrichting kunnen 6 bomen behouden blijven en moeten er 4 worden gekapt.
3. Voor de 6 bomen geldt dat de groeiplaats minimaal gelijk moet blijven aan de oude situatie. De 4 gekapte bomen waren goed voor 200 m² aan kroonoppervlak.
4. Uitgangspunt is dat iedere m³ groeiplaats zorgt voor 4 m² aan kroonoppervlak. Dat betekent dat voor 200 m² aan kroonoppervlak ca. 50 m³ aan groeiplaats nodig is. Deze kan worden verdeeld over 4 (middelmatische) bomen, 2 grote of 8 kleine.

”

weg moeten, worden deze gecompenseerd. We beginnen natuurlijk met een kleine boom, maar na verloop van tijd moet het volume gelijk zijn aan vóór het project.

Beschadiging van bomen

Helaas komt het, ondanks goede regels, nog te vaak voor dat deze (bewust of onbewust) niet goed worden nageleefd. Dit kan gebeuren bij werkzaamheden, maar het komt ook voor dat bewoners of bedrijven bomen van de gemeente beschadigen of vergiftigen, bijvoorbeeld bij hinder.

Bij beschadiging of vandalisme bij onze bomen, taxeren we de schade volgens het 'Rekenmodel Vervangingskosten' van de NVTB of een vergelijkbare methode. Dit nemen we op in ons Omgevingsplan, zodat we hier ook op kunnen handhaven en beboeten. Aanvullend kan de gemeente ook aangifte doen bij de politie van beschadiging van haar eigendommen.

5.6 Goed communiceren over bomen

Bomenpagina

Op de website van de gemeente willen we een speciale 'Bomenpagina' gaan inrichten. Dit wordt een verzamelpunt van de relevante gemeentelijke informatie over bomen, zoals:

- Informatie over het beleid en het belang van bomen. Hier kunnen de verbeeldingen van de visie en uitgangspunten een belangrijke plek krijgen.
- Online digitale kaart waarop zichtbaar is welke bomen we gaan snoeien en kappen.
- Online digitale kaart met de Lijst beschermwaardige bomen, inclusief de bijbehorende regels.
- Link naar de regels rondom vergunningen.
- Informatie over het gebruik en onderhoud van (inheemse) bomen en beplanting in eigen tuin.
- Informatie over hoe de gemeente omgaat met hinder door bomen. Wat doet de gemeente wel, en wat niet? Hier kan ook worden verwezen naar de protocollen rondom plaagdieën.
- Wat mag wel en niet bij wortelgroei? Hierbij krijgen bewoners het advies om eerst contact op te nemen met de gemeente.

“

De participatieladder (naar: gemeentepeiler.nl)

1. **Informer**en – basisniveau van participatie. Overheden of organisaties verstrekken bewoners informatie over plannen, projecten of beleid, zonder dat er directe feedback van bewoners wordt gevraagd of verwacht.
2. **Raadplegen** – bewoners worden gevraagd om hun mening te geven over plannen of projecten. Dit kan via enquêtes, publieke bijeenkomsten of forums. De input van bewoners kan invloed hebben, maar dit is niet verplicht.
3. **Adviseren** – bewoners krijgen meer invloed, doordat ze actief worden betrokken bij adviseren over plannen en beleid. Hun adviezen worden serieus genomen, maar uiteindelijke beslissingen liggen nog steeds bij de besluitvormers.
4. **Coproduceren** – hier ontwikkelen bewoners en besluitvormers samen van plannen, projecten of beleid. Er is sprake van partnerschap waarbij beide partijen invloed hebben op de uitkomsten.
5. **Meebeslissen** – hoogste niveau van participatie, waarbij bewoners direct betrokken zijn bij besluitvorming. Bijv. via formele structuren zoals burgerjury's of referenda, waarbij de besluiten bindend zijn voor de overheid of organisatie.

”

- Informatie over 'bomen met een verhaal' in Ommen.
- Informatie over acties om meer groen en bomen te stimuleren bij bewoners.

Participatie

De gemeente biedt ruimte aan participatie van inwoners en organisaties bij de uitvoering van het bomenbeleid. Dit vergroot het draagvlak en daarmee de zorg voor bomen. We volgen het vastgestelde participatiebeleid van de gemeente Ommen.

De participatieladder (zie kader) kent verschillende niveaus van inspraak en invloed. In het laagste niveau is de inwoner alleen de ontvanger. In het hoogste niveau is de inwoner zelf initiatiefnemer.

In tabel 3 is voor veel voorkomende bomenkwesties aangegeven welke rol aan de inwoners wordt toegekend. Inwoners en organisaties kunnen ook zelf initiatieven ontplooiën. De gemeente levert aan deze initiatieven een bijdrage. Voorwaarde is dat het initiatief een duidelijke bijdrage levert aan de doelen van het bomenbeleid.

tabel 3: participatie bij het bomenbeleid van Ommen

Onderwerp/ voorbeelden	Participatieniveau
Aanvraag/ verlening kapvergunning	Informeren
Plaatsing boom (eigendom) op de monumentale bomenlijst	Informeren
Vervanging of nieuwe aanplant bomen in de eigen straat/ directe omgeving	Raadplegen of Adviseren
Inwonersinitiatief voor meer groen in de eigen straat	Coproduceren of Meebeslissen

Informatie over bijzondere gemeentebomen

Als gemeente zijn we trots op onze bijzondere bomen en kennen we ook hun waarde. Dit willen we ook graag aan onze bewoners laten zien. Bij de meest bijzondere bomen willen we, verspreid over de gemeente, een informatiebordje plaatsen met het verhaal of de bijzonderheden van de boom. In de begroting nemen we hier (incidenteel) budget voor op.

6 Deel 2 – Versterken en vergroenen

6.1 Kwaliteit voor kwantiteit – investeren in de groeiplaats

Een goede groeiplaats is de eerste levensbehoefte voor een boom. Zonder een goede bodem functioneert de boom niet en gaat deze nooit zijn waarde optimaal vervullen. Dit sluit ook aan bij het uitgangspunt van de provinciale omgevingsvisie: ‘bodem en water sturend.’ Meestal planten we bomen als vervanging voor een gekapte boom. Dit thema is als eerste uitgewerkt. Daarna gaan we in op de aanplant van bomen.

Kappen van zieke, slechte of dode bomen

Uit onze boomveiligheidscontroles (zie paragraaf 5.1) komen regelmatig bomen die ziek, slecht of dood zijn. Als deze bomen waardevol zijn voor de natuur en ecologie, proberen we deze zo lang mogelijk te behouden. Soms hebben de bomen echter maar weinig waarde, bijvoorbeeld als de bomen staan te ‘kwijnen’ vanwege een slechte groeiplaats, of omdat de bodem van slechte kwaliteit is.

In onze gemeente staan ook grotere structuren van matige of slechte kwaliteit. In die gevallen kan het efficiënter zijn om over te gaan tot planmatige vervanging. De gezonde bomen laten we daarbij uiteraard wel staan. We stellen iedere vijf jaar een vervangingsplan op. Dit doen we als volgt:

1. Op basis van de boomveiligheidscontrole worden de boomstructuren beoordeeld. Daarbij wordt gekeken naar aspecten als de conditie, toekomstverwachting en beheeraspecten zoals overlast of boomziekten
2. Dit resulteert in een lijst met (deel)structuren die in aanmerking komen voor vervanging. Binnen de lijst wordt nog een verdeling gemaakt in urgentie.
3. Vervolgens wordt gekeken naar het Meerjaren Onderhoudsplan (MJOP) van wegbeheer. Als binnen 5 jaar een reconstructie gepland staat, wachten we tot deze reconstructie. Als deze nog langer dan 5 jaar duurt, worden de bomen projectmatig vervangen.
4. Waar mogelijk worden de structuren herplant. Daarbij geldt dat deze bomen een goede groeiplaats krijgen en dat we meer diversiteit aanbrengen. Soms kan het beter zijn om minder bomen terug te planten, die wel een goede groeiplaats meekrijgen, zie daarvoor paragraaf 6.3.

afb. 28: In woonwijken staan soms structuren van slechte kwaliteit, zoals hier aan de Jonkheer van Nahuysstraat in Ommen

De gemiddelde leeftijd van ons bomenbestand is 75 jaar. Op basis daarvan zouden we in onze begraafing ook kunnen uitgaan van deze vervangingscyclus. Dat betekent dat we jaarlijks gemiddeld 1,3% van het areaal zouden moeten vervangen. Als we deze vervangingscyclus goed organiseren, besparen we ook op onderhoudskosten.

Herplanten gekapte bomen

In principe planten we voor iedere gekapte boom weer een nieuwe terug. Dit is echter niet altijd een goed idee. Voorwaarde is dat de te planten boom voldoende ruimte heeft om uit te groeien tot een volwassen boom. Soms kan dit niet op dezelfde plek, omdat de groeiplaats niet voldoet. Dan kijken we naar een andere plek. Verder geldt het uitgangspunt ‘kwaliteit gaat voor kwantiteit’. Situaties waar het 1-op-1 herplanten bijvoorbeeld niet mogelijk is, zijn:

- De beschikbare ruimte is leidend voor het type en formaat boom. Als de groeiplaats niet geschikt is of niet geschikt te maken is, planten we een kleinere boom, of zetten we struiken of andere begroeiing terug.
- Als de boom onderdeel is van een toekomstig vervangingsplan (zie hierboven).
- We willen meer variatie in ons bomenarsenaal (zie paragraaf 6.3). Daarom kiezen we soms om één grote boom terug te planten voor meerdere kleine bomen.

De openbare ruimte is schaars en de publieke financiële middelen zijn niet eindeloos. Dit betekent dat we soms andere keuzes moeten maken dan wat optimaal is. De minimeis is dat de boom die we planten voldoende levenskansen heeft. Anders is de aanplant verspilling van publieke middelen.

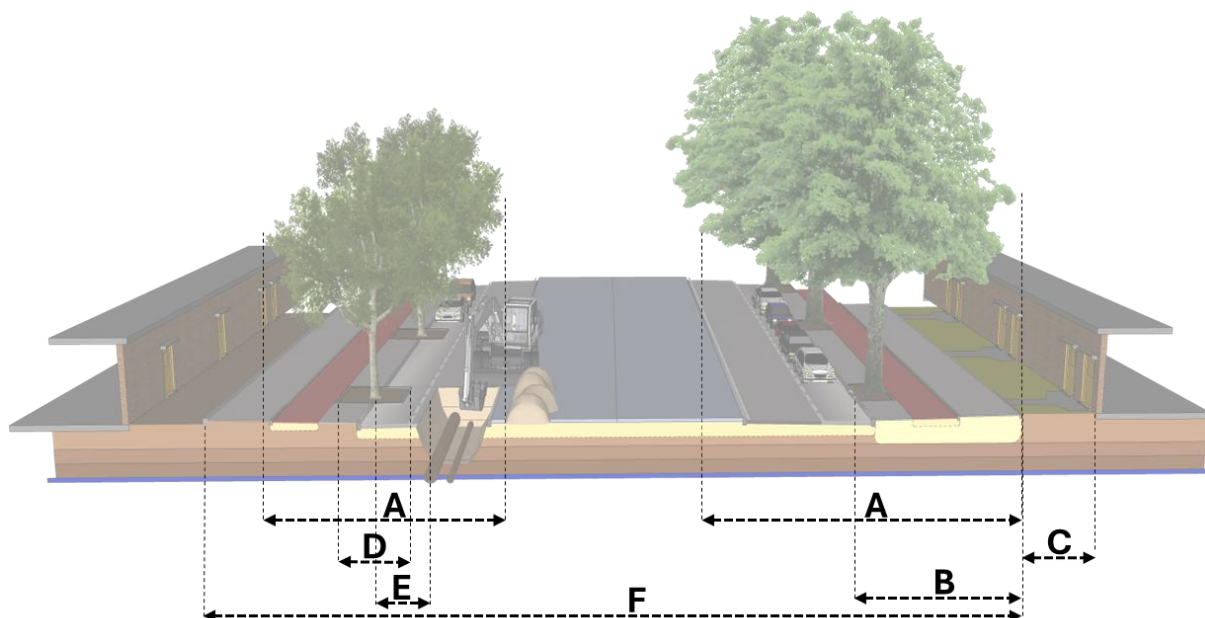

afb. 29: De concurrentie om de beperkte ruimte is groot, helemaal hier, in het centrum van Ommen. Maar op deze plek zijn bomen misschien wel het allerbelangrijkst

Groeiplaats en omloop

De groeiplaats is afhankelijk van de beschikbare ondergrondse en bovengrondse groeiruimte. De beschikbare ruimte is leidend in de boomgrootte en de beoogde omlooptijd. Daarvoor hanteren we standaard categorieën.

Bij het ontwerp en de aanleg/reconstructie van wegen houden we rekening met groeiruimte voor bomen. Zo voorkomen we dure maatregelen, zoals het innemen van een kroon. Daardoor behoudt de boom zijn waarde. Alle technische eisen rondom de groeiplaats en aanplant van bomen zijn opgenomen als bijlage 6. Op afb. 30 is te zien met welke aspecten we onder andere te maken hebben.

afb. 30: enkele technische ontwerpisen, zoals de beoogde kroondiameter, de afstand tot obstakels boven en onder de grond, en de grootte van een boomspegel

Afstand tot de erfgrans

Volgens artikel 5:42 Burgerlijk Wetboek¹¹ geldt standaard een afstand van bomen tot de erfgrans van 2,0 meter. Bij dit artikel wordt de mogelijkheid geboden om deze afstand te verkleinen. We kiezen ervoor de afstand als bedoeld in artikel 5:42 BW voor bomen in gemeentelijk eigendom te verkleinen naar nihil. Verder geldt:

- Uitgangspunt bij nieuwe aanleg blijft dat we bomen zoveel mogelijk planten op minimaal 2 meter van de erfgrans.
- Hiervan kan worden afgeweken als hierover een schriftelijke afspraak wordt overeengekomen met de eigenaren van de aangrenzende percelen.
- Bij bestaande situaties in bebouwd gebied waar sprake is van een kleinere afstand is het uitgangspunt dat bij vervanging de bomen op minimaal 2 meter van de erfgrans te plaats. Waar dat niet mogelijk kunnen we (afhankelijk van de inspraak) een kleinere afstand hanteren.

Standplaats

Een boom groeit van nature in een bos, met daaronder struiken, kruiden en een strooisellaag. In die situatie is er een natuurlijke kringloop van voedingsstoffen en zijn de groeiomstandigheden optimaal. In de openbare ruimte staan veel bomen in een strak gemaaid gazon of in verharding. In die gevallen zijn de omstandigheden dus verre van ideaal. Dit is de belangrijkste oorzaak van problemen, zoals slechte groei, ziektes en wortelopdruk.

We hanteren technische eisen voor de standplaats. Deze technische eisen zijn opgenomen in bijlage 6. Bij jonge bomen proberen we de natuurlijke groeiomstandigheden zoveel mogelijk te imiteren. Daarbij zijn belangrijke uitgangspunten:

- Het is voor de boom het beste om deze te planten in open grond en op een plek waar deze vrijuit kan groeien.
- Het planten van bomen langs wegen en fiets- en wandelpaden is belangrijk voor schaduw. Dit sluit aan op de plannen van de gemeente voor klimaatadaptatie
- De ruimte rond bomen in een groenstrook wordt bij voorkeur ingeplant met bosplantsoen, heesters of vaste planten. Daartussen wordt een strooisellaag aangebracht, met bijvoorbeeld Bokashi of bladcompost.
- In veel gevallen kan een boom niet vrij uitgroeien en moet er wel worden gemaaid. Als we bomen wel in het gras planten, brengen we bij aanplant een strooisellaag rond de stam aan, zodat er weinig concurrentie van grassen en minder kans op verdichting is.
- Onder boomkronen waar het gras geen duidelijke functie heeft, maaien we het gras niet of zo weinig mogelijk en laten blad en strooisel van de boom zoveel mogelijk liggen. Bij bijvoorbeeld wegen en speelweides wordt het gras wel kort gehouden.

afb. 31: Verharding onder een boomkroon is verre van ideaal, maar soms is het ook helemaal niet nodig, zoals hier aan de Van Alewijkstraat in Beerserveld

¹¹ De wettekst luidt: "lid 1: Het is niet geoorloofd binnen de in lid 2 bepaalde afstand van de grenslijn van eens anders erf bomen, heesters of heggen te hebben, tenzij de eigenaar daartoe toestemming heeft gegeven of dat erf een openbare weg of een openbaar water is. Lid 2: De in lid 1 bedoelde afstand bedraagt voor bomen twee meter te rekenen vanaf het midden van de voet van de boom (...), tenzij ingevolge een verordening of een plaatselijke gewoonte een kleinere afstand is toegelaten."

- Verharding is de slechtst denkbare groeiplaats voor een boom. Dit doen we alleen als het niet anders kan. In dat geval krijgen bomen een zo groot mogelijke boomspiegel, zie bijlage 6. De verharding is bij voorkeur waterdoorlatend en de ondergrond onder de verharding wordt geschikt gemaakt als doorwortelbare zone. We passen geen gesloten verhardingen toe.

Planten van toekomstbomen

In onze gemeente hebben we veel bijzondere bomen, ook in de openbare ruimte. Vaak staan deze bomen op plekken waar ze alle ruimte hebben om groot en oud te worden. De ruimte in bebouwd gebied staat echter onder druk vanwege de aanleg van bijvoorbeeld kabels en leidingen. Daardoor lopen we het risico dat de aanwas van nieuwe bijzondere bomen beperkt blijft. We willen daarom toekomstbomen gaan aanwijzen:

- De boom heeft zowel boven- als ondergronds alle ruimte om uit te groeien.
- Deze bomen krijgen al vanaf de aanplant een beschermde status, zie paragraaf 5.4.
- Waar mogelijk worden bestaande (jonge) bomen met veel potentie ook aangewezen als toekomstboom. Vaak zullen het echter nieuwe bomen zijn van de 1^e grootte.
- Het is vanzelfsprekend dat we deze toekomstbomen niet overal kunnen aanwijzen, vaak is hier gewoonweg de ruimte niet voor.
- We gaan hier de aandacht op vestigen, door bij deze bomen een informatiebordje te plaatsen.
- Bij de soortkeuze voor toekomstbomen kijken we nadrukkelijk naar autochtoon plantmateriaal, maar kan binnen de bebouwde kom ook juist bewust voor 'klimaatbomen' worden gekozen.

“

Toekomstboom:
Een boom die alle ruimte heeft. Toekomstbomen worden geplant én goed beschermd zodat ze minimaal 120 jaar oud kunnen worden.

”

afb. 32: voorbeeld van een bordje bij een toekomstboom in Antwerpen, waar al honderden toekomstbomen staan

6.2 Robuust raamwerk met boomstructuren

Een boomstructuurkaart is belangrijk voor goede samenhang in het bomenareaal. De boomstructuur vormen een raamwerk met robuuste elementen dat de stad en dorpen verbindt met de omliggende groen- en natuurgebieden. Deze groen(blauwe) aders zijn ook belangrijke ecologisch verbindingen. We categoriseren de boomstructuren naar de specifieke waarde van de structuur, zoals biodiversiteit, cultuurhistorie of klimatologische waarde.

Voor deze kaart is al een aanzet gegeven, die is opgenomen in bijlage 7. Deze kaart wordt als vervolgactie op het bomenbeleidsplan uitgebreid en gedetailleerd, zie hoofdstuk 8. Op de boomstructuurkaart komen de belangrijke boomstructuren. Op de kaart maken we onderscheid in:

- Bestaande groene gebieden, zoals parken, begraafplaatsen.
- Bestaande boomstructuren, zoals ecologische verbindingen of historische bomenlanen.
- Landschapselementen die voorheen werden beschermd via het Landschapsontwikkelingsplan.
- Groene kansen. Dit zijn de ontbrekende schakels op de kaart of kansen om bestaande structuren te versterken of aan te vullen.

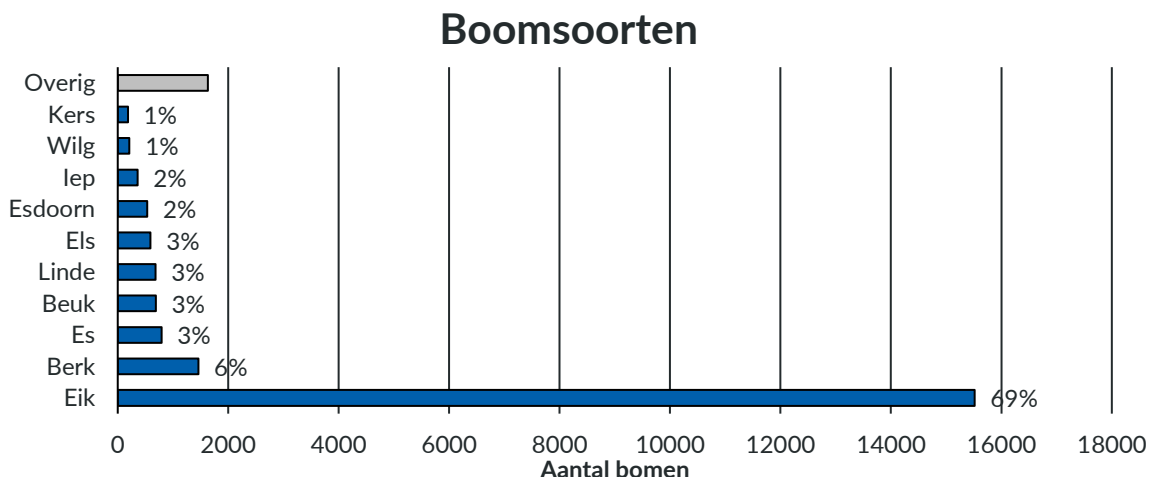

Voor de bomen op de boomstructuurkaart gelden de volgende beleidsregels:

- De bomen binnen de boomstructuur hebben een verhoogde beleidsstatus: categorie E met beleidsklasse II, zie paragraaf 5.4.
- Voor het vellen van bomen op de boomstructuurkaart is geen vergunning nodig, maar wordt een afweging vanuit beheeroogpunt gemaakt. Binnen de structuren staat namelijk niet de bescherming en ontwikkeling van het individu, maar die van de structuur voorop.
- De groeiplaats van de boomstructuur is wel beschermd en bestemd voor bomen. Als er dus bijvoorbeeld werkzaamheden worden uitgevoerd, geldt als uitgangspunt dat de groeiplaats voor de bomen behouden blijft.
- Binnen de boomstructuur heeft de beheerder de vrijheid om een dunning uit te voeren om de structuur te versterken: bestendig beheer. Dat kan belangrijk zijn om de boomstructuur toekomstbestendig te houden.
- In de boomstructuren richten we ons op een hoge ecologische waarde. Daarvoor is het belangrijk dat waar mogelijk horizontale en verticale gelaagdheid wordt aangebracht. Dit zal moeten leiden tot een kern, mantel en zoom (zie paragraaf 6.3).

6.3 Voldoende variatie in het bomenbestand

Al eeuwenlang worden bomen in lange lanen geplant, liefst van één soort en leeftijd. Van oorsprong is dit bedacht zodat soldaten in de schaduw konden marcheren. Eeuwen later is dit niet meer weg te denken uit ons land en is dit doorgevoerd tot in de kleinste straatjes. Het ziet er misschien mooi uit, maar het is niet goed voor de biodiversiteit. In onze gemeente zien we dit vooral bij de eiken in het buitengebied en op de brinken, zie afb. 33. Eiken zijn van grote waarde voor de biodiversiteit. Aan de andere kant vormen deze monoculturen wel een risico. Dit zien we bijvoorbeeld aan de eikenprocessierups, die voor grote overlast kan zorgen. Daarnaast is diversiteit belangrijk om de gevolgen van klimaatverandering te verminderen.

afb. 33: De eiken zijn met zeer bepalend voor de samenstelling van ons bomenbestand. Dit brengt risico's met zich mee.

Diversiteit in familie, geslacht en soort

We streven op de lange termijn naar meer diversiteit. We doen dit door middel van vervanging en nieuwe aanplant. We stellen daarbij geen concreet doel, we volgen het natuurlijk verloop van ons areaal. Dat houdt in: we koesteren onze eiken tot het moment dat ze om een natuurlijke oorzaak moeten worden gekapt. Als we overgaan tot vervanging of nieuwe aanplant, planten we een variatie aan boomsoorten terug. In het algemeen hanteren we daarbij de regel:

- Bij 0-20 bomen planten we minimaal twee soorten.
- Bij 20-50 bomen planten we minimaal 3 soorten uit verschillende families.

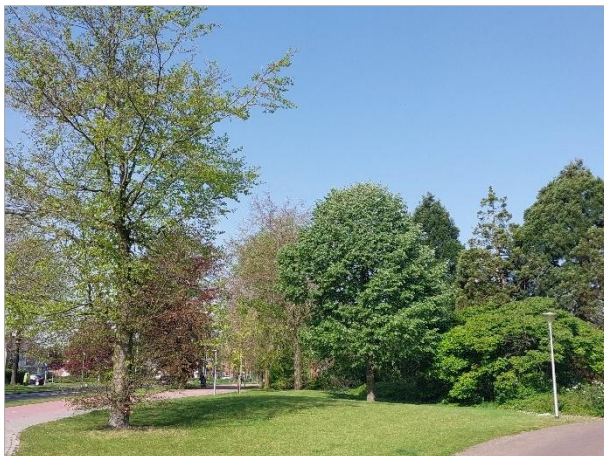
- Vanaf 50 bomen planten we minimaal 4 soorten uit verschillende families.
- Het aandeel eiken op locaties met nieuwe aanplant beperken we tot 25%.
- In uitzonderlijke situaties kunnen we afwijken van deze regel. Dit geldt bijvoorbeeld bij bomenlanen met een unieke landschappelijke of (cultuur)historische functie, waarbij deze functie aanzienlijke schade zou lijden als voor andere boomsoorten wordt gekozen.

Inheems en klimaatbestendig

Inheemse boomsoorten komen al lange tijd in onze omgeving (West-Europa) van nature voor. Autochtone bomen zijn genetisch de directe 'nakomelingen' van de bomen die hier al duizenden jaren voorkwamen. Deze soorten hebben allerlei relaties met andere bomen, planten en dieren en zijn bijzonder waardevol voor de biodiversiteit.

Aan de andere kant zien we dat ons klimaat verandert. Sommige inheemse bomen, zoals de inheemse beuk, hebben het in bebouwd gebied moeilijk. Aan de andere kant zullen boomsoorten uit Zuid-Europa het in de warmere bebouwde kom waarschijnlijk goed doen. We maken de volgende keuzes als het gaat om boomsoorten:

- In het algemeen hanteren we het uitgangspunt: 'inheems, tenzij ...'
- Binnen de bebouwde kom kiezen we voor inheemse bomen die goed tegen het veranderende klimaat kunnen. Voorbeelden zijn de veldesdoorn, linde of haagbeuk. Inheemse soorten die niet goed tegen het veranderende klimaat kunnen (bijvoorbeeld berk en beuk) worden binnen de bebouwde kom minder toegepast.
- Binnen de kom kiezen we vanwege de diversiteit ook weleens voor soorten die niet van nature in ons land voorkomen, zoals verschillende soorten esdoorns, paardenkastanjes, de netelboom, Perzische slaapboom of hopbeuk.
- In de buitengebieden en op de brinken planten we inheems, zoals de veldesdoorn, haagbeuk, winter- en zomerlinde of zwarte populier. Bij de kleinere bomen valt te denken aan de sleedoorn, tweestijlige meidoorn en de bittere wilg.
- In gebieden met een hoge ecologische en (cultuur)historische waarde, zoals rondom natuurgebieden, passen we als uitgangspunt autochtoon plantmateriaal toe, mits dit voorradig is. Dit geldt zowel voor bomen als struiken en andere onderbegroeiing (zoals passend bij de lokale bloeiende stroomdalvegetatie).
- Bij aanplant van bomen (maar ook struiken) letten we op de bloeiperiode. We planten soorten die vroeg bloeien (bijv. hazelaar, wilg of kornoelje), maar denken ook aan soorten die tot heel laat bloeien, zoals de klimop.

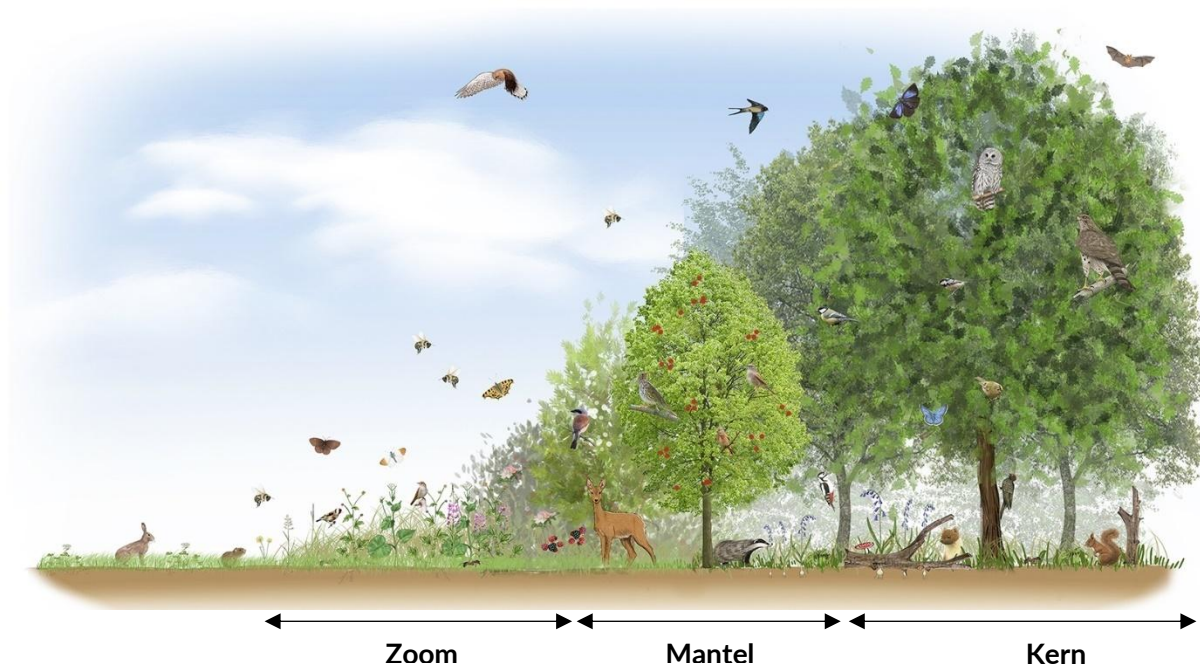
afb. 34: Hier zien we 7 á 8 verschillende boomsoorten, vlakbij elkaar langs de Chevallerastraat bij het gemeentehuis

Diversiteit in plantverband en boomtype

Een belangrijk aspect van (bio)diversiteit is variatie in de horizontale en verticale structuur van beplanting. Dus liever geen (hoog opgesnoeide) bomen in gazon, maar bomen in een omgeving met struiken en kruiden. Meer variatie in verbanden en omlooptijden voorkomt ook een kaalslag als de bomen in een bepaalde wijk hun eindleeftijd bereiken. Onze uitgangspunten zijn als volgt:

- Bij groenstroken vanaf 15 meter breed is het uitgangspunt dat we rondom bomen een kern-mantel-zoomvegetatie aanbrengen. Daardoor kan ook dood hout blijven liggen en kunnen dode bomen blijven staan.

afb. 35: Opbouw van een kern-mantel-zoomvegetatie

- In boomstructuren langs wegen en in parken werken we met verschillende boomgroottes en omlooptijden.
- Bomen langs wegen worden vaker in een los of verspringend verband geplant. Dus minder in strakke en éénvormige lanen.
- We zijn terughoudend met de aanplant van vormbomen. We planten deze alleen op plekken waar dit vanuit cultuurhistorie of bepaalde afspraken nodig is. Als de groeiplaats alleen geschikt is voor een vormboom (zie paragraaf 6.1), planten we liever inheemse heesters of struiken.

6.4 Een haalbare norm voor bomen in nieuwe plannen

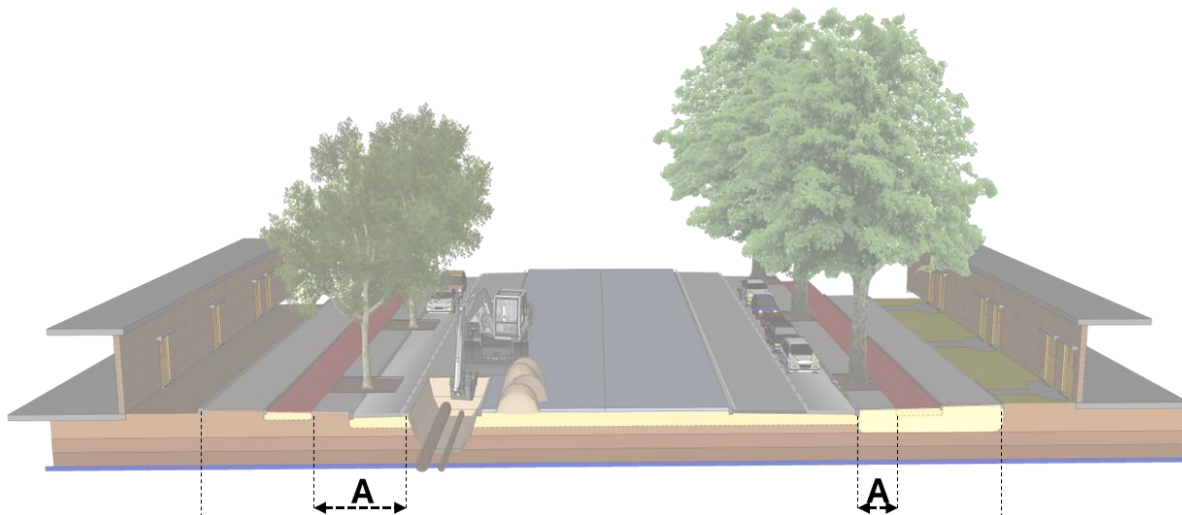
Bomen zijn belangrijk voor onze levenskwaliteit. In nieuwe wijken en straten is het een ingewikkelde puzzel om ruimte te geven aan alle onderdelen die belangrijk zijn voor de openbare ruimte. Bomen verdienen hun plek in deze ruimte. In wijken zonder bomen is bijna per definitie sprake van hitte-stress. Een groene omgeving zorgt er ook voor dat we sneller naar buiten gaan.

Een haalbare norm voor nieuwe situaties

In paragraaf 4.1 hebben we de huidige situatie rond de 3-30-300-regel in beeld gebracht. Binnen bestaande wijken is deze niet meer te realiseren, vanwege gebrek aan ruimte. Maar in nieuwe situaties is dit wel ons uitgangspunt. We hebben de regel 'versimpeld' om deze beter toepasbaar te maken voor een ontwerper of ontwikkelaar. Vaak is het namelijk zo dat wanneer de 30%-regel wordt behaald, ook de 3- en 300-regel behaald worden. Op basis daarvan formuleren we een norm voor de inrichting van de openbare ruimte. Deze norm mag best van ambitie spreken, maar moet vooral **praktisch uitvoerbaar** en **realistisch** zijn:

10% van de ondergrondse openbare ruimte in een nieuwe wijk, buurt of straat moet beschikbaar zijn als groeiplaats voor bomen. Zo realiseren we na 20 jaar een kroonbedekking van 30%¹²¹³.

afb. 36: voor een klimaatbestendige nieuwe woonwijk is het nodig dat we minimaal 10% van de ondergrondse openbare ruimte reserveren als groeiplaats voor bomen.

Bij de voorgaande regel is het belangrijk om te bedenken dat de gemeente vooral invloed heeft op het gemeentelijke eigendom: de openbare ruimte. Dit is slechts een klein deel van de totale ruimte. Van belang is dat ook bewoners worden gestimuleerd om hun tuinen groen in te richten.

Om meer groeiruimte voor bomen te realiseren is het nodig om in het stedenbouwkundig ontwerp kritisch te kijken naar de parkeernorm en de situering van parkeerplaatsen. Ook moet onnodige verharding worden voorkomen.

Vergroenen van bestaande openbare ruimte

De ruimte om te vergroenen in de bestaande openbare ruimte is vaak beperkt. Toch zijn hier soms ook mogelijkheden om te vergroenen. Op het moment dat deze kansen zich voordoen, gaan we dit doen. Bijvoorbeeld door dit te combineren met projecten in het kader van klimaatadaptatie, stads- en dorpsvernieuwing of verkeerskundige projecten. Daarbij hanteren we de vuistregels:

- Zoveel mogelijk benaderen van de geldende bomennorm bij reconstructies.
- Overbodige parkeerruimte inwisselen voor de groeiplaats van een boom. Vaak is de

afb. 37: Ook in de bestaande openbare ruimte is ruimte voor extra bomen, zoals hier bij De Garstenkamp in Ommen

¹² Dit is gebaseerd op een berekening met het rekenprogramma 'Boommonitor'. Uitgangspunt is een gemiddeld ambitieniveau, aanplant van 1^e grootte bomen met een normale kroonbreedte en een hangwaterprofiel. In dat geval zorgt iedere m³ groeiruimte na 20 jaar voor ongeveer 3,5 m² kroonoppervlak.

¹³ Belangrijk aandachtspunt is dat we uitgaan van een voedingsrijke groeiplaats die geschikt is voor de boom: 5 tot 8% organische stof. Als wordt gekozen voor een groeiplaats die wordt ingevuld met een substraat, zoals bomengranulaat of bomenzand, dan is meer ruimte nodig: 12% tot 15%.

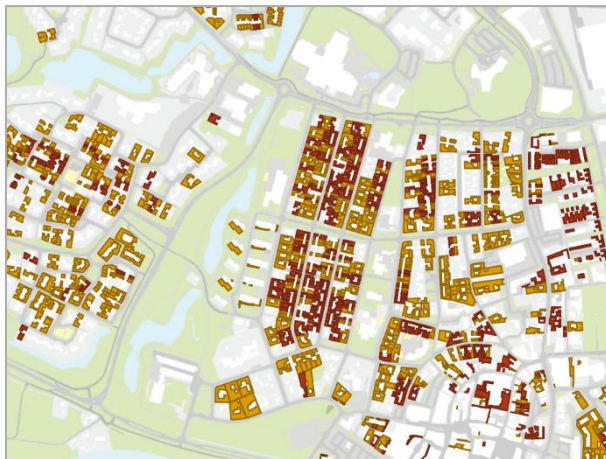
ruimte van twee parkeerplaatsen al voldoende om een grote boom te planten.

- Bij herinrichting onderzoeken of parkeervakken efficiënter kunnen worden geplaatst, bijvoorbeeld geconcentreerd op de hoek van de straat. Daardoor ontstaat in de straat meer ruimte voor groen.
- Onderzoeken waar verharding ligt zonder functie. Vaak zijn dit kleine 'overhoeken' op kruisingen. Soms gaat het om onnodig brede trottoirs. De verharding kan hier worden ingeruild voor groen en soms ook bomen.

Vergroenen bij bewoners en bedrijven

Onze bomennorm van 10% is een eerste stap richting een klimaatadaptieve en natuurvriendelijke openbare ruimte. Deze regel geldt echter voor het openbaar gebied.

De meeste ruimte in een wijk, buurt of straat is in eigendom van bewoners en bedrijven. Het is daarom ook belangrijk dat zij worden gestimuleerd om bomen te planten. De eventuele aanpak hiervan plaatsen we onder het Duurzaamheidsprogramma. Hierbij sluiten we waar mogelijk aan bij de acties en uitgangspunten van Stichting Steenbreek.

afb. 38: uitsnede van de Steenbreekatlas: met name in de wijk Laarakkers is veel potentie

“

Steenbreek Richtlijn: Groen vs verharding

Steenbreek hanteert een richtlijn die rekening houdt met dagelijks gebruik, zonder de groene essentie van de tuin te verwaarlozen:

Verharding is in bijna elke tuin noodzakelijk voor praktische functies zoals een gezellig terras, loopruimte en een plek voor de fiets of container. Dit lukt met een verhard oppervlak van pakweg **15 m²**. Voor elke vierkante meter die boven deze basis van 15m uitkomt, adviseert Steenbreek om **20% verharding aan te houden vs 80% groen**.

Deze aanpak bevordert infiltratie van water en biedt meer ruimte voor biodiversiteit. Door bewust te kiezen voor meer groen, dragen tuineigenaren bij aan een leefbare toekomst.

”

7 Financieel kader

Met dit bomenbeleidsplan werken we aan drie hoofddoelen:

- We behouden onze bomen zo lang mogelijk;
- We beschermen onze bomen zorgvuldig;
- We versterken ons bomenbestand met kwalitatief betere bomen.

Om deze doelen te realiseren, zijn financiële middelen nodig. Voor het in stand houden van het bomenbestand is regulier beheer vereist. Onder regulier beheer vallen onder andere controles, onderzoek, snoei, kap, inboet en herplant. Niet inbegrepen onder regulier beheer zijn projectmatige vervangingen van bomen (inclusief nazorg) en groeiplaatsverbeterende maatregelen. Dit zijn vaak kostbare ingrepen, waarvan de investering afhankelijk is van de locatie. In de begroting is structureel een onderhoudsbudget opgenomen voor het reguliere beheer. De uitvoering hiervan ligt bij ROVA.

7.1 Bomenbestand op orde

De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer van circa 22.600 bomen. Om dit bomenbestand gezond en toekomstbestendig te houden, is een structurele vervangingscyclus nodig. Een goed georganiseerde vervanging bespaart bovendien onderhoudskosten op de lange termijn. Om te komen tot een vervangingspercentage is er gebruik gemaakt van de uitgevoerde boomveiligheidsinspecties in 2025. Er volgen nog meer inspecties waarna er een steeds completer beeld van het bomenbestand ontstaat.

Het huidige vervangingsbudget binnen het reguliere onderhoud bedraagt slechts 0,21% van het totale bomenbestand. Dit is te weinig. Ter vergelijking: Nederlandse gemeenten reserveren gemiddeld 2%, uitgaande van een levensduur van 50 jaar. Om de hogere groene ambities van de gemeente te realiseren, is het zowel logisch als noodzakelijk om dit vervangingspercentage te verhogen. De gemiddelde leeftijd van de bomen in Ommen is 75 jaar. Een structureel vervangingspercentage van 1,3% per jaar sluit beter aan bij de leeftijdsopbouw van het bomenbestand en bij de landelijke praktijk.

Met een vervangingspercentage van 1,3% worden jaarlijks ongeveer 300 bomen vervangen. De kosten voor vervanging en nazorg bedragen gemiddeld € 1.000 per boom, afhankelijk van de locatie en de plaatselijke omstandigheden. Hiervoor is jaarlijks een aanvullend structureel budget van circa € 250.000 nodig. Het resterende bedrag is opgenomen in het reguliere onderhoudsbudget.

Uit de boomveiligheidscontroles is gebleken dat er een achterstand is ontstaan. Om deze in te halen, is eenmalig een extra investering van € 380.000 nodig. Het doel is om deze achterstand binnen vier jaar weg te werken, door jaarlijks ongeveer 100 extra bomen te vervangen. Samen met de reguliere vervanging komt dat neer op circa 400 bomen per jaar gedurende deze periode.

7.2 Beleidsmatig en overig

In deze tweede begroting zijn de kosten voor aanvullende activiteiten opgenomen. Deze activiteiten zijn te relateren aan bepaalde doelen en ambities uit het bomenbeleid. Zie daarvoor ook hoofdstuk 8 van het bomenbeleidsplan. De eenmalige kosten voor 2026 zijn aanzienlijk hoger, omdat in dat jaar diverse beleidsmatige acties worden uitgevoerd.

Onderdeel	Uitgangspunten	Bedrag
Website	Incidenteel in 2026	€ 7.500
Inventariseren beschermwaardige bomen	Incidenteel in 2026	€ 25.000
Opstellen boomstructuurkaart	Incidenteel in 2026	€ 7.500
Handboek Bomen - licentie	Jaarlijks (vierjarig contract)	€ 3.475
Actualisatie beschermwaardige bomen	1x/5 jaar, eerstvolgend in 2030	€ 7.500
Informatiebordjes bijzondere bomen	Incidenteel in 2026	€ 7.500
Monitoring (BomenMonitor)	1x/5 jaar, eerstvolgend in 2029/2030	€ 7.500
Totaal incidenteel in 2026		€ 47.500
<i>Structureel jaarlijks (gemiddeld)</i>		<i>€ 6.475</i>

Voor deze begroting geldt verder het volgende:

- De kosten voor Bomen Effect Analyses, boomtechnisch onderzoek en verplantingen vallen binnen de kosten van het betreffende project. Deze zijn dus niet meegenomen in de begroting.

8 Uitvoering en monitoring

In dit hoofdstuk zijn de zaken opgenomen die nodig zijn om het bomenbeleidsplan te implementeren en diverse maatregelen uit te voeren. Daarnaast is het nodig om te monitoren of de doelstelling van het bomenbeleidsplan worden gehaald.

Bomenpagina - website

Onder het hoofdstuk Communicatie is aangegeven dat we een bomenpagina inrichten op de website van de gemeente. Na vaststelling van het bomenbeleidsplan is dit de eerste actie die moet worden uitgewerkt. Zie hiervoor ook paragraaf 5.6. Op de website plaatsen we in iedere geval:

- De tekst van het bomenbeleidsplan;
- De kaarten behorende bij het bomenbeleidsplan;
- De kaart met de beschermwaardige bomen;
- De kaart met informatie uit de BomenMonitor;

Herziening Lijst beschermwaardige bomen

De Lijst beschermwaardige bomen moet worden herzien. Daarvoor moet ook een nieuwe inventarisatie plaatsvinden. Hiervoor hebben we het volgende stappenplan opgesteld:

1. Inventarisatie van alle bomen die op de oude Lijst beschermwaardige bomen staan, zowel binnen als buiten de Bebouwingscontour houtkap. In deze fase krijgen inwoners en organisaties de mogelijkheid om bomen aan te dragen. Deze worden meegenomen bij stap 2.
2. Vervolgens voeren we een volledige inventarisatie uit van alle bomen binnen de bebouwde kom. Bij de inventarisatie kiezen we tussen: *handhaven, toevoegen of verwijderen*.
3. Op basis van de inventarisatie stellen we een concept Lijst beschermwaardige bomen (ontwerpbesluit) op. De lijst is openbaar. Alle particuliere eigenaren worden persoonlijk geïnformeerd als zij een boom van de conceptlijst in eigendom hebben. Eigenaren en andere belanghebbenden kunnen een zienswijze indienen op de lijst.
4. De Lijst beschermwaardige bomen wordt ter vaststelling voorgelegd aan het college. Na vaststelling wordt de lijst gepubliceerd. Vanaf dat moment wordt de lijst meegenomen in de afweging van (vergunning)aanvragen.
5. De lijst wordt eenmaal per 5 jaar gecontroleerd en geactualiseerd. Dit hoeft niet in één keer. In plaats daarvan kan de gemeente ook jaarlijks een deel actualiseren. Bij de actualisatie worden stappen 2, 3 en 4 doorlopen.

Opstellen en aanvullen Boomstructuurkaart

Binnen het Bomenbeleidsplan is een opzet gemaakt voor de Boomstructuurkaart, zie hoofdstuk 6.2 en bijlage 7. Deze wordt nog verder gedetailleerd en uitgebreid. Dit betreft nog de volgende acties:

1. Detailleren van de huidige boomstructuren (vakken en lijnen).
2. Toevoegen landschapselementen uit het voormalige Landschapontwikkelingsplan (LOP) aan de kaart. Het LOP staat namelijk op gespannen voet met de Omgevingswet (artikel 4:35) en het BKL (artikel 5:165b).
3. Opnemen van potentiële (kansen)structuren als een afzonderlijke kaartlaag.
4. Benoemen en categoriseren van de structuren naar hun specifieke functie, waarde en ecosystemendiensten.

De kaders en opzet van de structuurkaart zijn onderdeel van dit Bomenbeleidsplan die wordt behandeld in de gemeenteraad. De definitieve Boomstructuurkaart wordt op een later moment vastgesteld door het college van Burgemeester en wethouders.

Werken volgens de gedragscode

In paragraaf 5.2 is vastgelegd dat we bij de uitvoering van het boombeheer rekening houden met flora en fauna. Daarbij willen we werken volgens de 'Gedragscode soortbescherming gemeenten'. De gedragscode is te vinden via: <https://stadswerk.nl/documenten/handlerdownloadfiles.ashx?idnv=1847788>. Om deze van toepassing te verklaren moet de gedragscode bestuurlijk worden vastgesteld. Daarna zullen onze uitvoerende diensten en eventuele aannemers worden geïnstrueerd, om te gaan werken volgens de nieuwe gedragscode.

Werken met het Handboek Bomen – Norminstituut

Veel uitgangspunten en technische eisen die in dit bomenbeleidsplan zijn benoemd, zijn opgenomen in het Handboek Bomen van het Norminstituut Bomen. Bij opdrachten aan uitvoerende diensten, aannemers, maar ook aan ontwerpers en ontwikkelaars kan veelal worden volstaan met verwijzing naar het Handboek Bomen. Hetzelfde geldt voor boomtaxaties en schadebepalingen met een eventueel juridisch vervolg. Toepassing vereist dat de gemeente zich door middel van het lidmaatschap aansluit bij het Norminstituut.

Omgevingsplan

Het Omgevingsplan is de juridische basis voor de beleidsregels rond het beschermen van bomen. Het Omgevingsplan is de opvolger van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV). De regels die golden in de APV, zijn per 1 januari beleidsneutraal overgenomen in een tijdelijk Omgevingsplan. Hierbij zijn verwijzingen opgenomen naar het bomenbeleidsplan. Ook is een nieuwe Bebouwingscontour houtkap opgenomen. Voor de uitvoering van het beleid rond de behandeling van vergunningaanvragen is dit afdoende. Bij herziening van het Omgevingsplan is het advies om een aantal zaken uit het bomenbeleidsplan uitdrukkelijk te regelen in het Omgevingsplan. Het gaat om:

- Opnemen dat de gemeente vanwege besmettingsgevaar particulieren kan vorderen om binnen een bepaalde termijn een boom te verwijderen.
- Opnemen dat bij beschadiging of vandalisme de schade wordt berekend volgens het 'Rekenmodel Vervangingskosten' van de NVTB of het hoofdstuk 'Boomtaxatie' uit het Handboek Bomen. Aanvullend kan de gemeente ook aangifte doen bij de politie van beschadiging van haar eigendommen.

Monitoring effecten nieuw beleid

Om het effect van het bomenbeleid te bepalen is monitoring noodzakelijk. Daarbij letten we op de hoofddoelstelling van dit bomenbeleidsplan: beschermen, behouden en versterken van het bomenbestand. Een goede manier om dit te meten is de BomenMonitor van Cobra Groeninzicht, zie paragraaf 2.1. De gegevens uit dit bomenbeleidsplan, kunnen worden beschouwd als nulmeting. De bedoeling is om deze BomenMonitor vijfjaarlijks te herhalen en daarbij te letten op de verschillen in de volgende parameters:

- Ontwikkeling kroonoppervlak
- Ontwikkeling kroonvolume en CO₂-opslag

De bedoeling is om ook in te zoomen op bepaalde gebieden, zowel binnen de bebouwingscontour als de gebieden daarbuiten. De uitkomsten hiervan zullen worden gerapporteerd aan de raad.

Bijlage 1. Begrippenlijst

APV	De Algemene Plaatselijke Verordening. Hier staan alle gemeentelijke regels in op het gebied van de openbare orde en veiligheid. De APV van Ommen is opgenomen in het Omgevingsplan
Bomen Effect Analyse (BEA)	Onderzoek naar de effecten van (voorgenomen) werkzaamheden op bomen, meestal uitgevoerd door een European Tree Technician. Vaak bestaat dit uit een onderzoek naar de kwaliteit van de bomen, aangevuld met onderzoek naar dat zich specifiek richt op de effecten van werkzaamheden.
Boomgrootte	Een verdeling van boomsoorten op basis van de grootte die ze normaliter in volwassen vorm in Nederland behalen. 1 ^e grootte: bomen van meer dan 15 meter hoog 2 ^e grootte: bomen van 8-15 meter hoog 3 ^e grootte: bomen tot 8 meter hoog
Boomspiegel of boomkrans	Een klein stuk grond rondom de stam van een boom in verharding. Via deze grond wordt de boom vaak voorzien van lucht en water. Soms wordt bij bomen in gazons ook een boomspiegel gemaakt. Hier maken we in de gemeente Ommen geen gebruik van.
Boomtype	Indeling op basis van het snoei-beheer, gerelateerd aan de manier van snoeien. Dit vormt dus de verschijningsvorm van een boom. Het meest natuurlijke type is de 'vrijuitgroeende boom'. In de openbare ruimte staan vooral veel 'niet vrijuitgroeende bomen'. Tot slot zijn er diverse typen vormbomen, zoals een knotboom of leiboom.
Boomveiligheidscontrole (BVC)	Een visuele inspectie van een boom op mechanische (bijvoorbeeld de sterkte van takken) en biologische (bijvoorbeeld de conditie) kenmerken. Op basis van de constatering wordt een advies gegeven voor de nodige maatregelen.
European Tree Worker (ETW)	Europees certificaat voor de allround vakbekwaam boomverzorger. Dit is een veelgebruikt en -gevraagd certificaat bij het uitvoeren van praktisch werk aan bomen, zoals snoei.
European Tree Technician (ETT)	Europees certificaat voor de allround boomtechnische adviseur. Dit is een veelgebruikt en -gevraagd certificaat bij het uitvoeren van onderzoek aan of rond bomen, zoals een Bomen Effect Analyse of groeiplaatsonderzoek.
Ecosysteemdiensten	De diensten die door een ecosysteem aan ons mensen worden geleverd. Meestal wordt hierin onderscheid gemaakt tussen: - Productiediensten, zoals voedsel of hout. - Regulerende diensten, zoals zuivering van water, zuurstof of afvangen van fijnstof. - Culturele diensten, zoals recreatie of educatie.

Groeimedium of bomensubstraat	Specifiek samengesteld mengsel met onder andere grond, zand of granulaat voor de groeiplaats van een boom. Dit is bijvoorbeeld bomenzand (zand met organische stof er-tussen), of een boomgranulaat zijn (mengsel van voedsel-rijke grond met basalt of lava).
Groeiplaatsconstructie	Een technische constructie die het mogelijk maakt om een boom te laten in een standplaats met verharding. Dit kan bijvoorbeeld een constructie met 'kratjes' zijn die drukverdelend werken, maar dit kan ook een complete 'boombunker' zijn. Dit is een dichte bak van kunststof of beton met daarin voedselrijke grond.
Groeiplaatsonderzoek	Onderzoek naar de groei- en standplaats van bomen. Dit onderzoek wordt meestal door een European Tree Tech-nician uitgevoerd. Bij dit onderzoek wordt gekeken naar de kwaliteit van de boom en de groeiplaats. Vaak wordt daarbij bodemonderzoek gedaan, bijvoorbeeld door proefsleuven of grondboringen te maken.
Handboek Bomen	Bundeling met gestandaardiseerde procedures, normen, kwaliteitseisen en resultaatsverplichtingen voor de uit-voering van werk in, rond en met bomen.
Informatiemodel Beheer Openbare Ruimte (IMBOR)	Standaard vanuit het CROW voor uniforme benaming van alle objecten in de openbare ruimte, waaronder bo-men. Dit is bedoeld zodat gegevens onderling altijd goed uitwisselbaar zijn.
Inheems en uitheems (boomsoor-ten)	Inheems: soorten die van nature in een bepaald gebied (noordwest Europa) voorkomen. De meest gebruikte tijdsperiode hierbij is vanaf na de laatste ijstijd tot onge-veer het jaar 1500. Deze soorten zijn hierbij dus niet ge-holpen van de mens. Uitheemse: soorten die niet van nature in noordwest Eu-ropa voorkomen, of pas na 1500 hier voorkomen.
Autochtoon	Individuele bomen die direct afstammen van bomen die zich als wilde populatie spontaan in ons land hebben ge-vestigd. Deze bomen zijn relatief zeldzaam in ons land.
Innemen kroon	Innemen kroon: hierbij wordt de kroon(rand) rondom ge-lijkmatic en evenwichtig gereduceerd. De taklengte wordt tot maximaal 1/3 ingenomen, waarbij een kroonre-ductie van 20-30% wordt bereikt.
Kandelaberen	Kandelaberen/kandelaren: hierbij wordt een reguliere kroon sterk teruggezet tot takstompen. Bij kandelaberen worden de gesteltakken 35-50% ingekort, bij kandelaren 50-75%.
Klimaatadaptatie/klimaatrobuust	Aanpassen aan en voorbereiden van onze omgeving op de risico's van het veranderende klimaat. Dit is bijvoor-beeld het verhogen van dijken, maar ook het planten van meer bomen en het zorgen dat grote bomen zo lang mo-gelijk blijven staan.
Kroonprojectie	Zone rond de boom die bestaat uit de loodrechte projec-tie van de boomkroon op de bodem. Dit is de zone waar zich meestal de meest essentiële wortels bevinden.

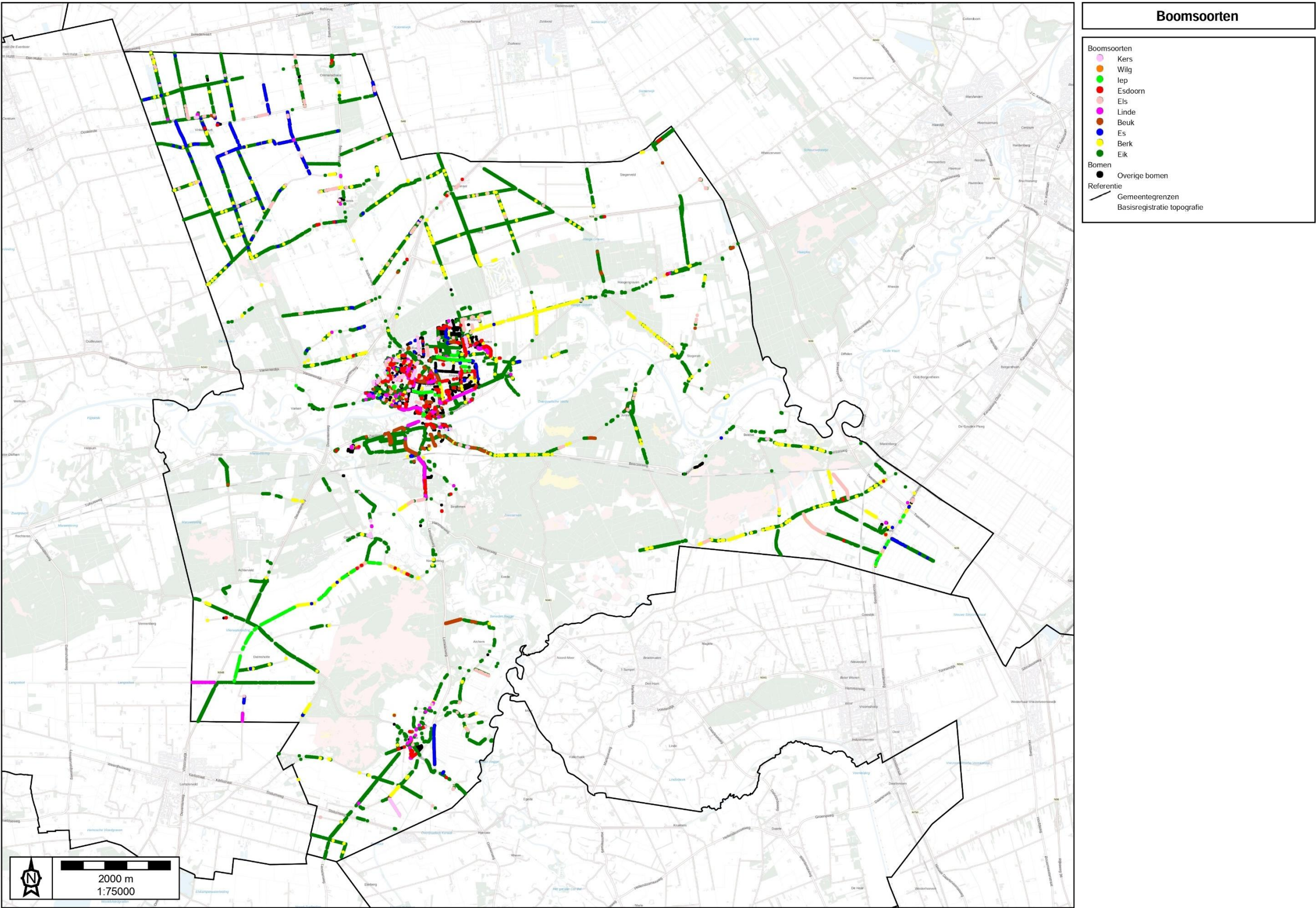

Niet vrij uitgroeiende boom	Boom waaraan specifieke eisen worden gesteld aan een 'vrije doorgang'. Deze bomen worden opgesnoeid om een bepaalde doorgangshoogte te realiseren. Deze doorgangshoogte is afhankelijk van de omgeving. Bomen langs een weg moeten hoger worden opgesnoeid dan bomen langs een wandelpad.
Monoculturen	Op een bepaald stuk grond of land één 'gewas' met weinig tot geen genetische variatie. Dit zien we bijvoorbeeld veel in de landbouw, maar ook bij bomen. Het gaat dan om een lange rij met tientallen of honderden dezelfde bomen, vaak bomen met exact dezelfde herkomst en plantjaar.
Omlooptijd	Vooraf beoogde planologische periode die een boom minimaal zou moeten kunnen blijven bestaan. Dit is vaak afhankelijk van de grootte van de groeiplaats, boomsoort of voorgenomen ontwikkelingen.
Verplantbaarheidsonderzoek	Onderzoek naar de verplantbaarheid van bomen. Dit onderzoek wordt meestal door een European Tree Technician uitgevoerd. Bij dit onderzoek wordt gekeken naar de kwaliteit van de boom en groeiplaats, daarnaast worden allerlei aspecten rond de verplantbaarheid onderzocht, zoals de samenstelling van de wortels en 'kluit', de transportroute en de nieuwe standplaats. Vaak wordt daarbij bodemonderzoek gedaan, bijvoorbeeld door proefsleuven of grondboringen te maken.
Veterane bomen	Bomen die zogenaamde 'veteraanmerken' vertonen. Deze bomen hebben hun hoogtepunt qua omvang achter zich liggen, maar hun levenscyclus is vaak nog lang niet voltooid. De boom veroudert, verliest takken, zijn conditie gaat achteruit en hij neemt vaak af in omvang. In de boom zien we rottend hout, vruchtlichamen en holtes.
Vormboom	Groepering van een aantal boomtypes waarbij het beheer erop gericht is een bepaalde boomvorm in stand te houden. Bijvoorbeeld een knotboom of leiboom.
Vrij uitgroeiende boom	Boom waarbij geen eisen worden gesteld aan een 'vrije doorgang' onder de kroon. Deze bomen worden niet opgesnoeid. Vaak worden deze vanaf de kwekerij al geleverd als boom met takken die onderaan de stam beginnen. Dit is de vorm die de boom 'van nature' zou laten zien.

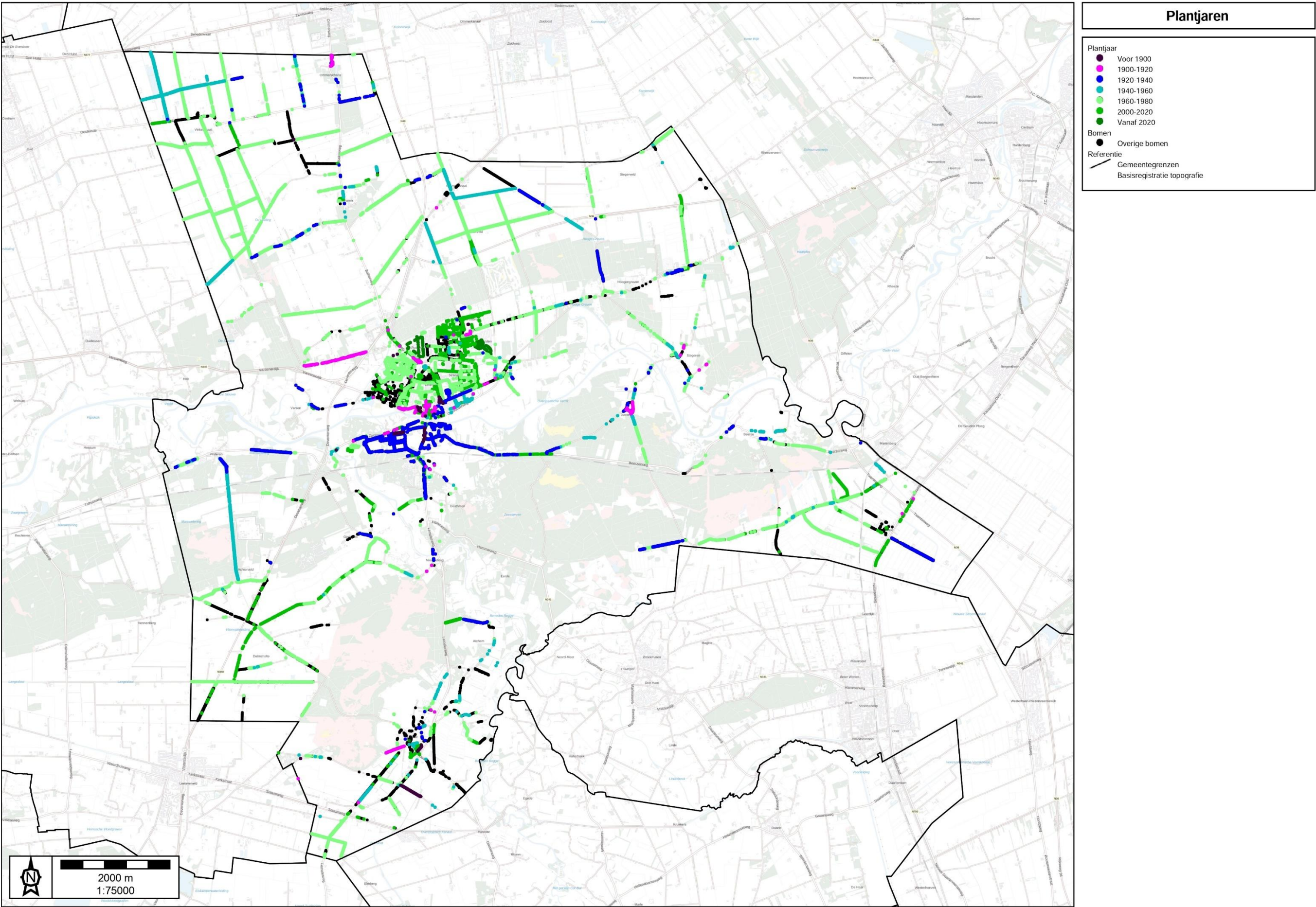

Bijlage 2.Overzichtskaarten

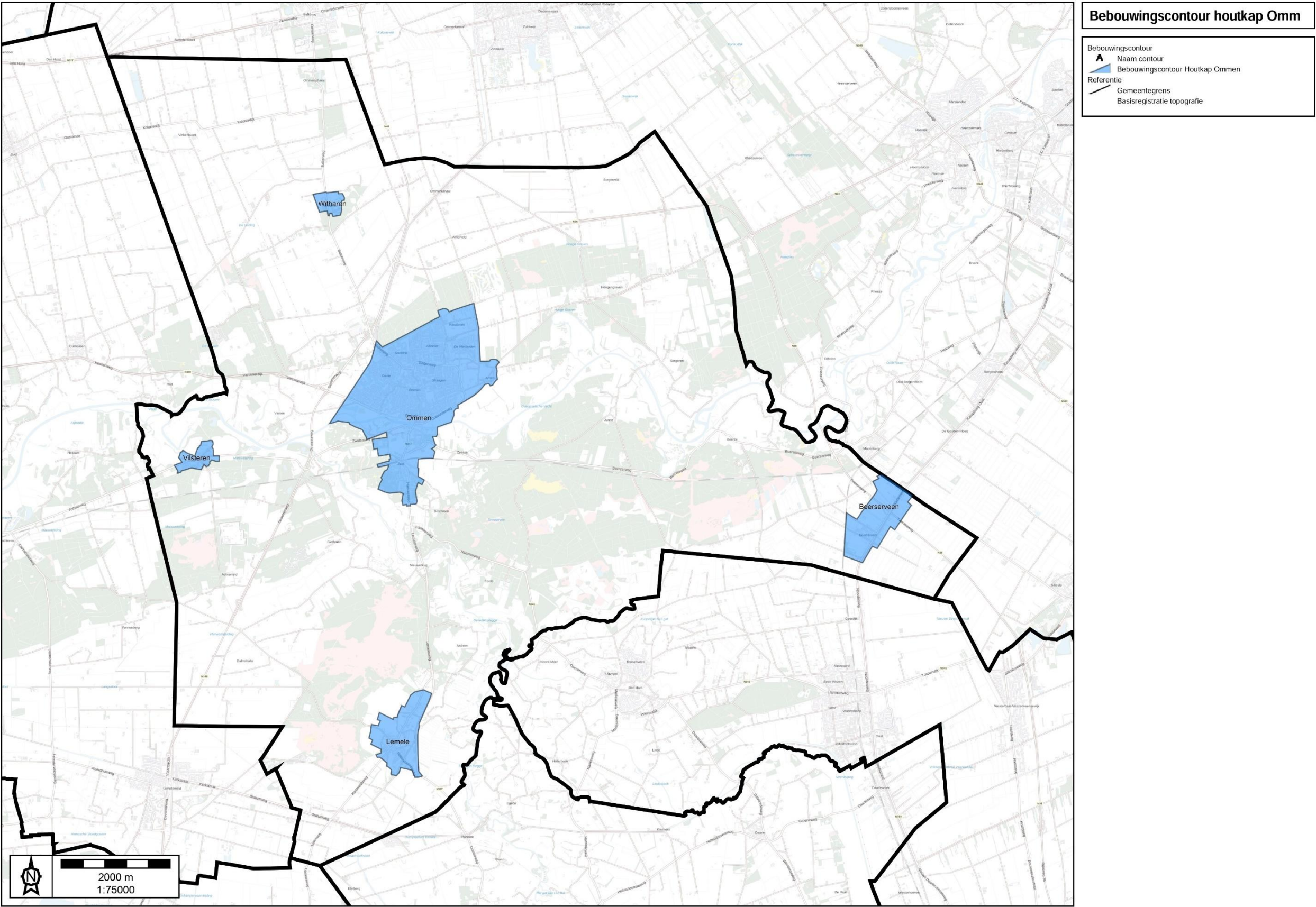

Bijlage 3.Bebouwingscontour houtkap Ommen

Bijlage 4. Voormalig beleid kap

Onder het voormalige bomenbeleidsplan (versie 20 december 2011) werd een aanvraag getoetst volgens zes criteria:

1. Natuurwaarde
2. Landschappelijke waarde
3. Cultuurhistorische waarde.
4. Waarde voor stads- en dorpschoon.
5. Beeldbepalende waarde.
6. Waarde voor de leefbaarheid.

Daarnaast was er een 'Lijst beschermwaardige bomen' die tot stand kwam op basis van een toetsingsformulier met daarin de volgende aspecten:

- Standplaats; nieuw, nulscore als de standplaats geen toegevoegde waarde heeft bijvoorbeeld in bosachtige omgevingen.
- Plantwijze; nieuw, nulscore voor bomen die in een achtertuinbeplanting aanwezig zijn. Schaarste; nieuw, score met zes punten voor bomen in landelijk of bosachtig gebied in het oude toetsingsformulier was alleen een nulscore mogelijk.
- Ruimtelijke bepaling; nieuw de hoogste score met 20 punten vervalte en was van toepassing op bomenstructuren. Echter bomenstructuren zijn al beschermwaardig en hebben geen hogere, toegevoegde waarde nodig.
- Culturele waarde; nieuw, score met nul punten omdat de meeste bomen geen culturele waarde hebben.
- Vorm van de boom; nieuw, een eenduidige puntentoekenning voor bomen met een bijzondere snoeivorm en krijgen vier punten toegekend. Ook nieuw is de score van nul punten omdat de meeste bomen niet aanmerking komen.
- Potentie; nieuw, een nul score omdat de meeste bomen niet kunnen uitgroeien tot een monumentale boom.
- Soort; nieuw, de score van nul punten omdat de meeste bomen bij een Omgevingsvergunning-aanvraag; activiteit kappen niet zeldzaam zijn.
- Randvoorwaarden; nieuw is als het noodzakelijk is dat beschermwaardige bomen moeten worden gekapt altijd herplant moet worden ondanks negatieve voorwaarden als slechte conditie

Bij kap van niet-beschermwaardige bomen gold een vrijwillige herplant:

Vrijwillige herplant bij niet- beschermwaardige bomen Tijdens de bijeenkomsten van de klankbordgroep is de opmerking gemaakt om bij de kap van nietbeschermwaardige bomen aanvragers van een kapmelding te attenderen op het belang van bomen voor de leef- en woonomgeving en vrijwillig te laten herplanten op een locatie bijvoorbeeld het groeien leefbos aan de oostzijde van Ommen. De herplant kan juridisch niet worden afgedwongen. De herplant dient onder de volgende voorwaarden plaats te vinden:

- Duurzaam.
- Zo mogelijk - inheems sortiment.
- Milieuverantwoord gekweekt plantsoen.
- Minimale maatvoering 12 - 14 centimeter stamomvang gemeten op 1,00 meter boven het maaiveld.
- Een groeiplaats waar bomen de kans krijgen om zich te ontwikkelen.

Volgens onderstaand puntenschema werd beoordeeld of een boom in aanmerking kwam voor de lijst beschermwaardige bomen.

Omschrijving		Criteria	Punten	Uw score
Leeftijd	1	1 tot 10 jaar	1	
	2	11 tot 25 jaar	2	
	3	26 tot 50 jaar	8	
	4	51 tot 100 jaar	12	
	5	ouder dan 100 jaar	20	
Stamdiameter	1	1 - 20 cm	1	
	2	21 - 60 cm	4	
	3	> 60 cm	6	
Standplaats	1	voortuin	4	
	2	achtertuint	1	
	3	zijtuint	3	
	4	langs en/of zichtbaar vanaf de openbare weg	4	
	5	in een park	4	
	6	n.v.t.	0	
Plantwijze	1	solitair	6	
	2	straat/ laanboom	4	
	3	kleine groep 2/5 stuks	4	
	4	grote groepen	2	
	5	bosverband	1	
	6	landschappelijke beplanting	4	
	7	n.v.t.	0	
Schaarste	1	centrum	14	
	2	stedelijk gebied	10	
	3	landelijk of bosachtig gebied	6	
	4	n.v.t.	0	
Ruimtelijke bepaling	1	niet beeldbepalend voor omgeving	2	
	2	beeldbepalend voor de omgeving	8	
	3	herkenningpunt	8	
Culturele waarde	1	herdenkingsboom	20	
	2	boom met een verhaal	10	
	3	onderdeel monumentale omgeving	13	
	4	historisch restant	15	
	5	n.v.t.	0	
Vorm van de boom	1	karakteristieke habitus	8	
	2	karakteristieke snoeivorm (blok-, knot- of dakvorm)	4	
	3	n.v.t.	0	
Potentie	1	potentieel monumentale boom	20	
	2	n.v.t.	0	
Soort	1	zeldzame soort voor Ommen	8	
	2	n.v.t.	0	
Ecologische betekenis	1	onmisbaar onderdeel biotoop	8	
	2	onderdeel EHS	12	
	3	n.v.t.	0	
		Eindscore	Totaal punten	
Wanneer uit de eindscore blijkt dat een boom of bomen in de categorie (Nationaal-)monumentaal of beeldbepalend uitkomt, is altijd herplant noodzakelijk.				
Randvoorwaarden	1	slechte conditie	verwijderen	
	2	minder dan 10 jaar te leven	verwijderen	
	3	onveilige boom	verwijderen	
	3	plantplaats is niet geschikt	verwijderen	
Totaal aantal punten	0-29	overige boom of landschappelijke beplanting		
	30-49	beeldbepalende boom of landschappelijke beplanting		
	>50	(Nationaal-) monumentale boom of landschappelijke beplanting		

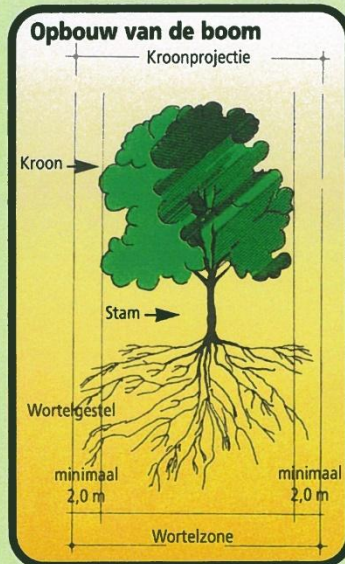

Bijlage 5. Poster Boombescherming op bouwlocaties

Boombescherming op bouwlocaties

Stadswerk

Let op!

Voordat bouwwerkzaamheden beginnen, aandacht voor de volgende voorschriften:

Algemeen

De voorschriften voor de bescherming van bomen dienen op de bouwlocatie aanwezig te zijn. De te treffen maatregelen dienen voor de uitvoering van de werkzaamheden in overleg met de boombeheerder en vervolgens met de directie te worden vastgesteld (zie: Standaard R.A.W. bepalingen). De aannemer is verplicht zijn medewerkers op deze voorschriften te wijzen en zorg te dragen voor de inachtneming daarvan.

Schade

Bij beschadiging van wortels, takken en/of stam is de aannemer verplicht dit onmiddellijk aan de boombeheerder en de directie te melden. Vakkundig ingrijpen kan grotere schade en vervolgschade beperken dan wel voorkomen. Toegebrachte schade dient de veroorzaker te vergoeden. De hoogte van het schadebedrag wordt bepaald door de aard en omvang van de toegebrachte schade en de boomwaarde volgens de "Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen" (NVTB) voor de waardebeoordeling van bomen.

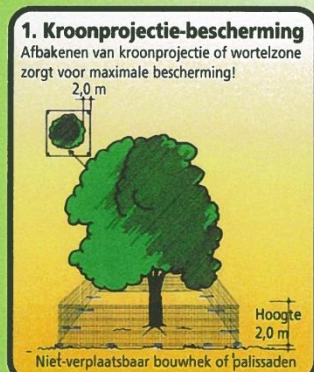
Beschermingscode:

1. Vooruitlopend op bouw-/sloopactiviteiten moeten de te handhaven bomen met de werkelijke kroonprojectie op tekening staan aangegeven.
2. Neem voor de start van de werkzaamheden contact op met de boombeheerder over de te nemen beschermingsmaatregelen.
3. Machinaal graafwerk binnen de kroonprojectie is verboden!
4. Voorkom bodemverdichting onder de kroonprojectie door transport, opslag van materialen e.d.
5. Snoeien van takken en wortels dikker dan 5 cm doorsnede uitsluitend na overleg met de boombeheerder en vervolgens laten uitvoeren door vakbekwame boomverzorgers (European Treeworkers).

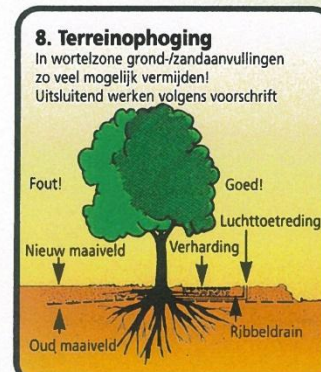
Graafwerkzaamheden
afbeelding 6-7

In de wortelzone is (machinaal) graven niet toegestaan. Slechts bij hoge uitzondering en dan uitsluitend indien voorgeschreven (bestek) en in overleg met de boombeheerder zijn ontgravingen, in handkracht uit te voeren, binnen de wortelzone mogelijk. Uitsluitend in overleg met de boombeheerder en de daarop volgende toestemming van de directie kunnen incidenteel wortels tot een doorsnede van 5 cm recht worden doorgezaagd. Dit moet wel vakkundig gebeuren, dus knippen en zagen en niet trekken en scheuren. Doorzagen van dikkere wortels mag nooit. Het in handkracht ondergraven en/of onderboren is wel toegestaan. Het gestuurd onderboren van kabels en leidingen verdient de voorkeur. Een bouwput of -sleuf tegen de kroonprojectie van bomen mag niet langer dan drie weken open liggen. Blootliggende wortels moeten in alle gevallen beschermd worden tegen uitdroging en vorst (m.b.v. vochtige doeken of zwarte folie) en in ieder geval zo snel mogelijk worden toegedekt met grond. Bij vorst open sleuven aan de boomzijde direct afschermen.

Terreinaanpassingen afbeelding 8-9

Terreinophogingen en -afgravingen binnen de kroonprojectie zijn alleen bij uitzondering toegestaan, en dan uitsluitend indien voorgeschreven (bestek) in overleg met de boombeheerder en de daarop volgende toestemming van de directie. Ophoging of afgraving leidt tot afsterven van boomwortels door schade of zuurstofgebrek.

Boombescherming afbeelding 1-2-3

Bomen op een werkterrein dienen zodanig met geschikte materialen beschermd te worden (niet-verplaatsbare bouwhekken, palissaden, houten schuttingen, steigeronderdelen etc.) zodat beschadigingen aan de wortelzone, stam en kroon uitgesloten zijn. Bij beperkte ruimte moet bescherming van de boomspegel of minimaal een stambescherming aangebracht worden om zoveel mogelijk beschadigingen te voorkomen. Indien de voorgeschreven maatregelen niet toereikend zijn, meldt de aannemer dit onmiddellijk aan de boombeheerder en de directie.

Bouwplaats/Bouwverkeer afbeelding 4-5

Binnen de kroonprojectie mogen geen bouw- en directieketen staan. Tijdelijke bouwwegen binnen de kroonprojectie zijn uitsluitend toegestaan indien deze zijn voorgeschreven (bestek) in overleg met de boombeheerder en de daarop volgende toestemming van de directie. Gebruik van rijplaten (beton, staal, hout of kunststof) en/of andere voorzieningen zijn dan noodzakelijk.

Bodemverdichting afbeelding 10-11

Verdichting van de bodem d.m.v. verdichtmachines (trillingen) leidt tot verdichting van de grond en verstikking van de boom en is niet toegestaan binnen de kroonprojectie. Bouwverkeer binnen de kroonprojectie is evenmin toegestaan.

Opslagplaats afbeelding 12

Bouwmateriaal opslaan en/of zand- en gronddepots inrichten binnen de kroonprojectie is niet toegestaan. Opslag van olie, brandstoffen en chemicaliën moet aan de wettelijke eisen voldoen; deze stoffen echter nooit binnen de kroonprojectie opslaan. Cementresten, spoelwater en andere reststoffen (verpakkingen etc.) dienen zorgvuldig afgevoerd te worden; lozingen in bodem en/of oppervlaktewater en begraven is nooit toegestaan.

Bijlage 6. Technische eisen aanplant bomen

	Omloop en boomgrootte	Groeiplaats	Kroondiameter ¹⁴	Obstakelvrije ruimte boven- gronds	Obstakelvrije ruimte ondergronds
1	1 ^e grootte, 120 jaar ¹⁵	40 m ³	> 15 meter	9 meter	4 meter
2	1 ^e grootte, 80 jaar	25 m ³	> 15 meter	9 meter	2 meter
3	1 ^e grootte, 60 jaar	20 m ³	> 10 meter	9 meter	1,5 meter
4	2 ^e grootte, 40 jaar	15 m ³	8-12 meter	5-7 meter	1,25 meter
5	3 ^e grootte	7,5 m ³	3-6 meter	2-4 meter	1 meter
6	Knot-, lei- en bolbomen	3 m ³	2-5 meter	1-3 meter	0,75 meter

Ondergrondse ruimte

- De 'obstakelvrije ruimte ondergronds' uit de tabel geldt voor alle ondergrondse objecten die rond een boom voorkomen. Bijvoorbeeld kabels en leidingen, riolering of verharding.
- Kabels en leidingen en riolering kunnen niet achteraf binnen de obstakelvrije ruimte worden aangebracht, tenzij de boombeheerder goedkeuring geeft.
- Uitgangspunt is dat kabels en leidingen bij voorkeur onder de stoep of de rijbaan worden aangebracht.
- Kabels en leidingen moeten zoveel mogelijk in een afgesloten sleuf of goot worden geplaatst. Daardoor kan de ruimte voor bomen optimaal worden benut en beschadigen kabels en leidingen minder snel door boomwortels.
- Als er geen ruimte voor een groenstrook is, wordt de ruimte tussen en onder de parkeerstroken benut als groeiplaats voor bomen.
- Bij het planten van bomen in verharding wordt een groeimedium zoals bomenzand of bomengranulaat toegepast.
- In situaties met goed drainerende zandbodems gaat de voorkeur uit naar 'groene' parkeerplaatsen, waarbij water infiltreert in de groeiplaats. De groeiplaats moet dan zo worden ingericht dat het water in de boomspiegel stroomt.
- In smalle straten heeft een stoep aan één kant de voorkeur. De kabels en leidingen komen dan onder de stoep en aan de andere kant van de weg is ruimte voor groen en bomen.

Bovengrondse ruimte

- De 'obstakelvrije ruimte bovengronds' uit de tabel geldt voor alle objecten, zoals woningen, lantaarnpalen of afvalcontainers.

¹⁴ De kroondiameter is leidend voor de plantafstand. We planten bomen op de 'eindafstand'

¹⁵ Dit zijn de 'toekomstbomen', die alle ruimte krijgen uit te groeien tot monumentale boom van de toekomst

- In nieuwe situaties houden we standaard een afstand van 20 meter aan tussen de gevel van nieuwbouw en het hart van de stam. De gemeente kan daar wel gemotiveerd van afwijken. In dat geval is dat geen reden om kap van de boom te kunnen vorderen.
- Bovengrondse objecten kunnen alleen achteraf binnen de obstakelvrije ruimte worden aangebracht als de boombeheerder hiervoor goedkeuring geeft.
- Volgens artikel 5:42 Burgerlijk Wetboek¹⁶ mogen bomen niet binnen 2 meter afstand van een erfgrans staan. In smalle straten willen we echter waar mogelijk wel bomen planten. In dat geval kiezen we voor bomen van de 3^e grootte, zuilvormige bomen of vormbomen. Daarnaast nemen we in het Omgevingsplan op dat de afstand wordt verkleind tot 0,5 meter. Vanwege potentiële hinder willen we daar echter alleen bij hoge uitzondering gebruik van maken.
- We planten bomen bij een enkele bomenrij zoveel mogelijk aan de zuidkant van de straat, zodat bewoners voldoende licht in huis krijgen en de opbrengst van zonnepanelen dan hoger blijft.

Overig

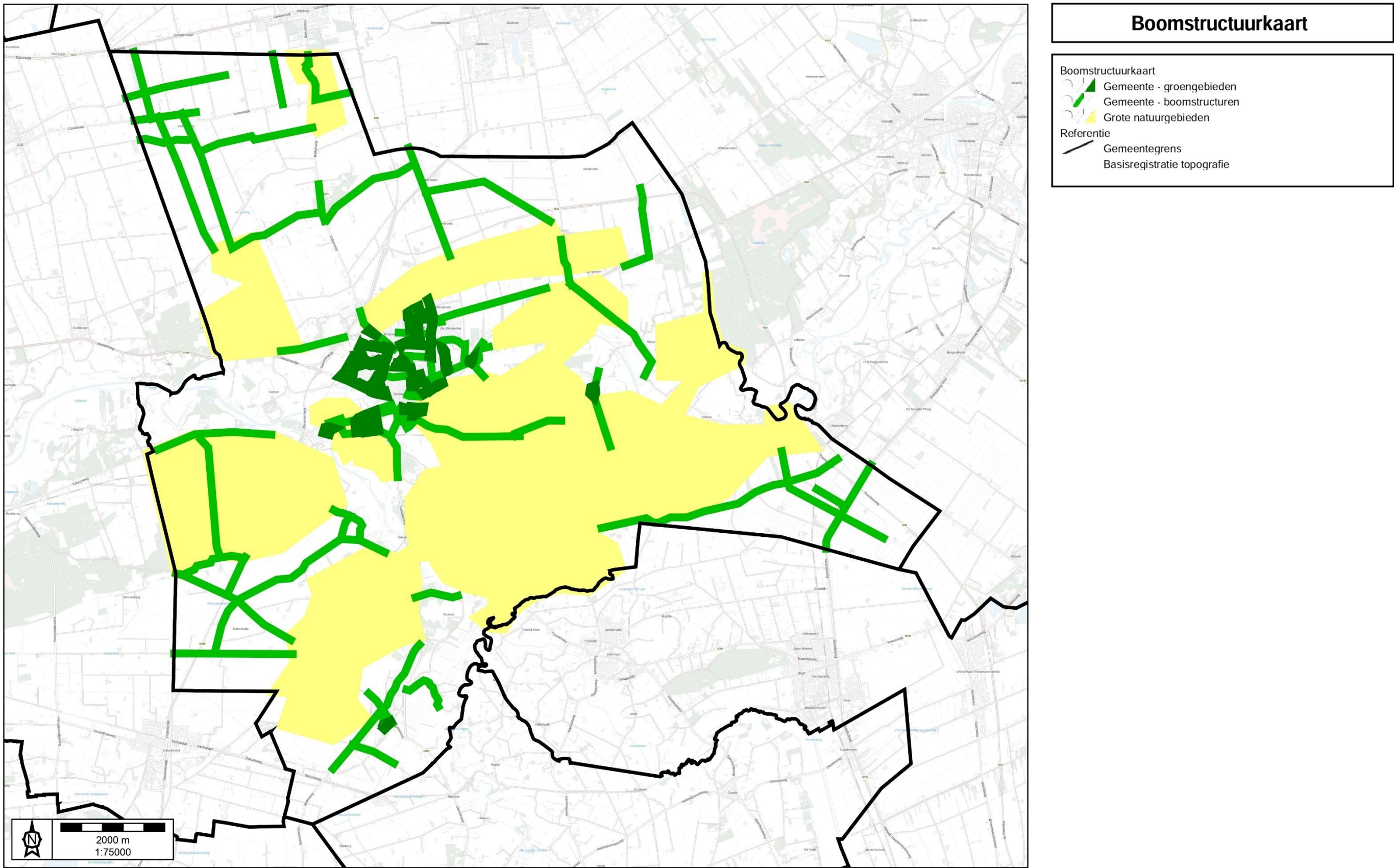
- Bij het toepassen van substraten zoals bomenzand en bomengranulaat moet dit voldoen aan het RAG-keurmerk.
- Bij aanplant worden altijd minimaal twee boompalen geplaatst, de palen zijn van niet verduurzaamd materiaal. Daarnaast wordt een gietrand geplaatst. Deze is bij voorkeur van een natuurlijke oorsprong (grondwal). In bebouwd gebied wordt voor een plastic gietrand gekozen.
- De afmetingen van de boomspiegel bij bomen in verharding zijn:
  - o bij bomen van de 1^e grootte minimaal 2,0 bij 2,0 meter;
  - o bij bomen van de 2^e en 3^e grootte minimaal 1,0 x 1,0 meter.
- Bomen worden niet geplant in gesloten verhardingen, zoals asfalt, maar in elementenverharding of halfverharding.
- Bij bomen in gras wordt bij aanplant een bij voorkeur ronde spiegel met een strooisellaag aangebracht. Waar nodig kan deze ook ovaal of vierkant zijn.
- Bomen worden waar mogelijk aangeplant op een plaats waar deze vrij kunnen uitgroeien. In dat geval wordt de boom bij voorkeur geplant in een groenvak. Als de boom in gras staat, wordt binnen de boomkroon niet gemaaid. Uitzondering geldt waar het gras vanwege een specifieke functie (niet esthetisch) kort gemaaid moet zijn.

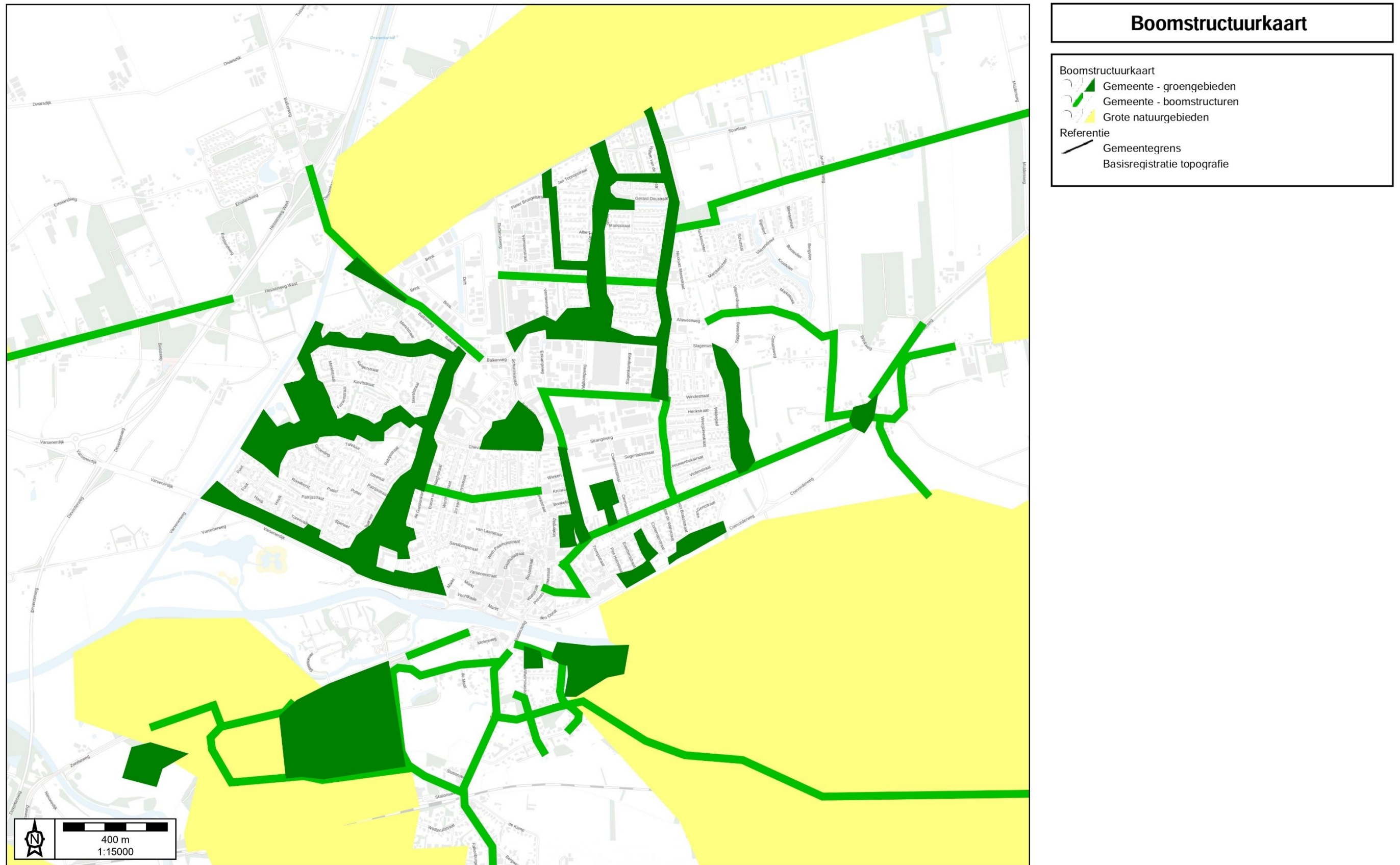
¹⁶ dat erf een openbare weg of een openbaar water is. 2: De in lid 1 bedoelde afstand bedraagt voor bomen twee meter te rekenen vanaf het midden van de voet van de boom (...), tenzij ingevolge een verordening of een plaatselijke gewoonte een kleinere afstand is toegelaten."

Bijlage 7.Opzet boomstructuurkaart en uitsnede Ommen

Gemeentehuis

Chevalleraustraart 2 te Ommen

Correspondentie-adres

Postbus 100, 7730 AC Ommen

Internet: www.ommen.nl

E-mail: gemeente@ommen.nl

Telefoon: 14 0529